

Lancashire heeler jalostuksen tavoiteohjelma

Käsitelty Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry:n yleiskokouksessa 19.3.2006
Käsitelty Suomen Seurakoirayhdistyksen yleiskokouksessa 29.4.2006
Päivitetty faktat ja lisätty liitteet yleiskokouksessa 10.02.2007

Sisällysluettelo

- 1 Yhteenveto
- 2 Rodun tausta
- 3 Rotuyhdistys
 - 3.1 Jalostustoimikunta
 - 3.2 Kansainvälinen yhteistyö
- 4 Rodun nykytilanne
 - 4.1 Rodun kanta muissa maissa
 - 4.2 Rodun kanta Suomessa
 - 4.2.1. Jalostuspohja ja -materiaali
 - 4.2.2. Tehollinen populaatiokoko
 - 4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet
 - 4.3.1. Luonnetestit
 - 4.3.2. Luonteen ongelmat
 - 4.4 Terveys
 - 4.4.1 PEVISA -ohjelmaan sisällytettävät sairaudet
 - 4.4.1.1 Silmäsairaudet
 - 4.4.1.2 Polvet
 - 4.4.2 Rodulla Suomessa todetut muut sairaudet ja viat
 - 4.4.3 Rodulla muissa maissa todetut sairaudet ja viat
 - 4.5 Ulkomuoto
- 5 Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta
- 6 Rodun jalostuksen tavoitteet ja toimintasuunnitelma niiden toteuttamiseksi
 - 6.1 Näkemys rodun tulevaisuudesta
 - 6.2 Rotuyhdistyksen toimintasuunnitelma
 - 6.3 Uhat ja mahdollisuudet
 - 6.4 Varautuminen ongelmiin
 - 6.5 Toimintasuunnitelma jalostuksen tavoiteohjelman toteuttamiseksi
 - 6.6 Jalostustoimikunta
 - 6.7 Kasvattajan vastuu
 - 6.8 Uroksen omistajan vastuu
- 7 Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta
- 8 Lähteet
- 9 Liitteet

1 YHTEENVETO

Lancashire heeler on pieni, vankkarakenteinen, valpas ja toimielias karjakoira, jolla on myös terrierimäisiä vaistoja kani- ja rottajahdissa. Se on englantilaisten maatilojen monipuolinen yleiskoira toimien karjapaimenena, rotan pyydystäjänä, vahtina ja seurakoirana. Se on rohkea, iloinen ja omistajaansa kiintyvä. Luonne, osaaminen ja yhteistyökyky ovat olleet heelerien tärkeimmät ominaisuudet ja koirien ulkomuoto on ollut toissijaista.

Lancashire heeler luokitellaan kotimaassaan harvinaiseksi roduksi. Rodun kanta koko maailmassa on n. 4000 yksilöä ja sukulinjoja on hyvin niukalti. Iso-Britannian lisäksi rodun edustajia on Pohjoismaissa, Hollannissa ja Yhdysvalloissa. Vuonna 1978 perustettiin Englannissa The Lancashire Heeler Club ja koottiin rotumääritelmä.

Suomessa heelereitä on rekisteröity ja kasvatettu jo 1980-luvulla, mutta laajempi kiinnostus rotuun on herännyt vasta 2000-luvulla. Vuoden 2005 loppuun mennessä heelereitä on Suomessa rekisteröity yht. 214 kpl.

Lancashire heeler harrastajien päämääränä ovat rodun tehollisen populaation laajentaminen ja rodussa esiintyvien silmäsairauksien, lähinnä linssiluksaation ja CEA:n kurissa pitäminen. Rodun luonteen ja ulkomuodon tulee myös pysyä alkuperäisiin tehtäviinsä soveltuvana. Luonteen suhteen huomio tulee kiinnittää koirien hermorakenteeseen ja käsiteltävyyteen. Heelerien rakenteessa tulee välttää kaikkia ylilyöntejä ja rodunomaiseen moninaisuuteen pienissä yksityiskohdissa tulee suhtautua sallivasti.

2 RODUN TAUSTA

Heelereitä on esiintynyt varhaisemmillä ajoilla eri puolella Englantia, mutta nykyään omana rotunaan tunnetaan enää lancashire heeler. Lancashiren seuduilla niitä kutsuttiin myös nimellä Ormskirk heeler. Heelerit tunnettiin maatilojen pieninä yleiskoirina, käyttökelpoisina nautakarjan paimentajina ja siirtäjinä sekä rottakoirina. Ulkomuoto ja koko muodostuivat käyttötarkoituksen mukaan ja ulkomuoto olikin hyvin pitkään hajanainen. Työssään heelerien tuli olla rohkeita, älykkäitä, sosiaalisia ja kontaktihakuisia, jotta ne pystyivät työskentelemään yhdessä sekä isäntiensä että toistensa kanssa.

1700-luvun lopulla ja 1800-luvulla heelerit toimivat karjanajajien apuna siirrettäessä suuria karjalaumoja kaupunkien teurastamoihin. Nopealiikkeiset pikkukoirat ajoivat karjaa eteenpäin puremalla niitä kintereisiin (heel). Koirat osasivat väistää naudan potkuja painautumalla litteäksi, jolloin potkut menivät niiden yläpuolelta ohi. Koirat juoksivat myös ruuhkien halki sulkemaan sivukadut matkalla teurastamoon ja käännäyttivät haukkumalla karjan oikealle reitille.

Maatiloilla on aina arvostettu pientä, mustaa heeleriä. Paimennusominaisuudet yhdistettiin mustaan (black & tan) väriin niin kiinteästi, että aiemmin muun väriset pennut hävitettiin. Maksanuskea (liver & tan) väri lisättiin rotumääritelmään vasta vuonna 1999. Rodun moninaiseen ulkomuotoon liittyvät erilaiset karvalaadut sekä korvien, häntien ja raajojen asennot.

Yleisimmän teorian mukaan lancashire heeler on welsh corgin ja manchesterinterrierin esi-

isän, vanhan black & tan -terrierin, sekoitus. Rodun muinaisista sukulaisuussuhteista ei ole täyttä selvyyttä. Edellä mainittuja rotuja pienemmän koon selittänee se, että heeleriin on sekoittunut jossain vaiheessa myös mäyräkoiraa ja jopa chihuahuaa.

Vuonna 1978 perustettiin Englannissa rotuyhdistys The Lancashire Heeler Club. Samana vuonna, 1.7.1978, koottiin ensimmäinen rotumääritelmä ja rodusta alettiin pitää epävirallista rekisteriä. Klubin oma rekisteri lopetettiin 1989, johon mennessä siihen oli merkitty yhteensä 817 koiraa. Näihin koiriin perustuu rodun rekisteröity kanta.

Vuonna 1981 lancashire heeler -rotu otettiin Englannin Kennel Clubin rekisteriin. Ensimmäisenä vuonna rekisteröitiin 3 koiraa ja seuraavana 41. Rekisteriin voitiin merkitä vain niitä koiria, jotka olivat olleet The Lancashire Heeler Clubin rekisterissä. Tässä vaiheessa osa koirista jäi rekisteröimättömiksi ja näin myös rodun geenipoolin ulkopuolelle.

1981 - 2004 välisenä aikana on kennelklubin rekisteriin merkitty yhteensä noin 3800 lancashire heeleriä. Englannin kennelklubi hyväksyi rotujärjestön 1983. Ensimmäiset heelerit esiintyivät näyttelykehissä Iso-Britanniassa 1982 ja CC-oikeudet myönnettiin 1999. Kotimaassaan rotu kuuluu pastoral -ryhmään.

Lancashire heeler -rotua on viety Pohjoismaihin, joihinkin Keski-Euroopan maihin sekä Yhdysvaltoihin, mutta muualla maailmassa rotu on toistaiseksi vain vähän tunnettu. Lancashire heeler ei ole FCI:n hyväksymä rotu, eikä se voi kilpailla CACIBEista kansainvälisissä näyttelyissä. Rotu on sijoitettu ns. uutena rotuna ryhmään 1, lammas- ja karjakoirat. Valion arvoja rodulle jaetaan ainakin Englannissa, Irlannissa, Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa.

Ensimmäiset lancashire heelerit tulivat Suomeen vuonna 1985 ja ensimmäinen pentue syntyi vuonna 1988. Rodun rekisteröinnit pysyivät pitkään alhaisina ja lähtivät kasvuun vasta tultaessa 2000-luvulle.

3 ROTUYHDISTYS

Ensimmäiset lancashire heelerit tulivat Suomeen vuonna 1985 ja ensimmäinen pentue syntyi vuonna 1988, rekisteröintiluvut pysyivät kuitenkin pitkään alhaisina. Rodun harrastajat tapasivat vain epävirallisissa merkeissä ja rotu kuului yhtenä harvinaisena rotuna Suomen Seurakoirayhdistys ry:n alaisuuteen.

Vuosituhanen vaihteessa heelereiden rekisteröinnit lähtivät kasvuun. Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry perustettiin 24.11.2002 ja yhdistys rekisteröitiin seuraavana vuonna. Suomen Kennelliitossa rotua edustaa edelleen Suomen Seurakoirayhdistys ry, jonka jäseneksi Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry liittyi vuonna 2004. Vuoden 2005 lopussa rotuyhdistyksessä oli 88 jäsentä.

Jäsenlehti ilmestyy kolme kertaa vuodessa ja vuosiyhteenvedoissa on julkaistu rodun rekisteröinnit sekä terveys- ja tilastotiedot. Lancashire heeler -rotuun liittyvä tilastotieto yhteenvedoiteen löytyy kennelliiton jalostustietojärjestelmästä lähes reaaliaikaisesti internetosoitteesta: <http://jalostus.kennelliitto.fi/>.

Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry:n toiminta kattaa koko maan ja toimintaan ovat toistaiseksi kuuluneet erilaiset tapaamiset, kuten kesäleiri ja pikkujoulut, sekä tutustumiset eri lajeihin.

3.1 Jalostusorganisaatio

Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry:n hallitus nimittää tarvittaessa avukseen toimikuntia. Hallitus nimeää yhdistyksen jäsenistä vähintään kolmejäsenen jalostustoimikunnan, jonka toimikausi on kolme kalenterivuotta. Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry ja sen jalostustoimikunta toimivat Suomen seurakoirayhdistyksen alaisuudessa. Rotuun ja sen jalostukseen liittyvistä asioista, esim. rekisteröintien poikkeusluvista, antaa aina lausunnon Suomen Seurakoirayhdistys ja lopullisen päätöksen tekee Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta.

3.2 Kansainvälinen yhteistyö

Samanaikaisesti, kun lancashire heeler on levinnyt kotimaansa ulkopuolelle, on käynnistynyt kansainvälinen yhteistyö tämän maailmanlaajuisesti populaatioltaan pienen rodun kasvatuksen tueksi.

Rodulla on omat yhdistyksensä Englannissa, Ruotsissa, Suomessa ja Yhdysvalloissa. Rodun edustajia löytyy ainakin myös Hollannista, Norjasta ja Kanadasta. Myös rodun kasvatusta on leviämässä.

Ruotsissa järjestettiin marraskuussa 2003 alustava kokous, jossa Englannin, Ruotsin ja Suomen rotuyhdistysten edustajat kartoittivat rodun tilannetta. Marraskuussa 2004 pidettiin Englannissa lancashire heeler -rodun terveydentilaa käsittelevä kokous, johon osallistui rodun harrastajia Englannista, Hollannista, Ruotsista, Suomesta ja Yhdysvalloista. Suomessa järjestettiin kesäkuussa 2006 kansainvälinen heelerseminaari. Rotuyhdistysten kansainvälisiä tapaamisia on tarkoitus jatkaa, samoin kuin tietojen vaihtoa.

Englannissa on käynnistynyt vuonna 2005 tutkimus linssiluksaation aiheuttaman geenin paikallistamiseksi ja DNA-testin kehittämiseksi. Tutkimusta tekee Animal Health Trust. Suomesta on toimitettu vuoden 2007 loppuun mennessä noin 130 heelerin veri- tai poskisolunäytteet näytteet Englantiin käytettäväksi geenitutkimuksessa.

4 RODUN NYKYTILANNE

4.1 Rodun kanta muissa maissa

Ensimmäinen Englannin Kennel Clubin rekisteriin merkitty koira, vuonna 1981, oli uros *Acreamead Bogey*. Englannista on rodun tämän hetkisestä kannasta löydettävissä kuusi kantaurosta. Ylivoimaisesti eniten jälkeläisiä omaava *Pip of Doddsline (Pennington Bruce - Pennington Girl)* sekä *Basil of Mossbeacon (Tich - Pip)*, *Feniscowles King Shany* (vanhemmat tuntemattomat), *Greenridges Michelmas Solo (Tich - tuntematon)*, *Laddie of Pendleside at Tapatina (Sammy - Pepper)* ja *Tarleton Tex (Rex - Kara of Tarleton)*. Kantanartuista osa on edellisten sisaruksia ja rodun tyyppi on pyritty vakiinnuttamaan voimakkaalla linja- ja sisäsiitoksella. Rodun vakiinnuttaminen on verottanut erityisesti

Englannissa rodun tehollista populaatiota.

Lancashire heeler -rotu on kotimaassaan luokiteltu harvinaiseksi roduksi. Rodun koko kanta on hyvin pieni.

Kennelklubin rekisteriin on vuoden 2004 loppuun mennessä merkitty noin 3800 koiraa. Tämä kanta perustuu The Lancashire Heeler Clubin rekisteriin alun perin hyväksytyyn 817 koiraan. Lisäksi on edelleen olemassa myös rekisteröimättömiä heelereitä, mutta niiden hyödyntäminen rekisteröityjen heelerien jalostuksessa ei ole mahdollista ainakaan tällä hetkellä. Rekisteröintimäärät 2000-luvulla ovat Englannissa olleet n. 150-180 koiraa vuodessa.

Rekisteröityjä lancashire heelereitä Englannissa kasvattavat ovat olleet erityisesti koiranäyttelyihmisiä. Työkoiria on kasvatettu maatiloilla enemmän omiksi tarpeiksi ja nämä koirat ovat jääneet jalostuksessa syrjemmälle ja rotukirjojen sulkeuduttua pääosin niiden ulkopuolelle.

Ruotsiin ensimmäiset lancashire heelerit vietiin vuonna 1984, narttu Darling Marlene ja uros Tapatina Nippy Noo. Nopeaan tahtiin vietiin Ruotsiin eri kasvattajien toimesta useasta eri englantilais-kennelistä monia eri koiria ja kasvatus aloitettiin useassa eri kennelissä, joista osa kasvattaa rotua edelleen. Rotu on maassa kennelliiton virallisesti hyväksymä ja se voi saada valionarvoja.

Ruotsin kannassa vaikuttavat eniten urokset

The Niggard (Doddsline Ben - Judy of Kitt Green),

Chollagem Wiffy Smiffy (Tushielaw Clyde - Roseadore Cherry Blossom),

Tushielaw Dougal at Nalu (Roseadore Prince Samuel - Chollagem Amy of Tushielaw),

Doddsline Ben (Pip of Doddsline - Cindy of Doddsline) ja

Tapatina Nippy Noo (Tapatina my Lad - Black Magic of Tapatina)

sekä nartut

Risehill Trixie (Pip of Doddsline - Queenie of Risehill),

Stardogs Hildur (Doddsline Joshua of Risehill - Risehill Trixie),

Darling Marlene (Mighty Midge - Settenna Tango),

Mongrel's Holy Horticha (The Niggard - Mongrel's Darling-Daisy) sekä

Miss Ermie of Finneyhall (Oscar of Bispam - Pippa of Bispam).

2000-luvulla lancashire heeler -pentuja on rekisteröity vuosittain Ruotsissa noin 90. Koko kanta on noin 900 koiraa.

Norjassa lancashire heelereitä on n. 40 ja maassa on myös syntynyt noin viisi pentuetta. Norjassa rotu on muiden Pohjoismaiden tapaan kennelliiton tunnustama ja kilpailee näyttelyissä sertifikaateista. Hollannissa on lancashire heelereitä lähes 100; koirat ovat pääasiassa tuonteja Englannista, myös Suomesta on viety sinne 3 heeleriä ja Ruotsista muutama. Rotu ei ole Hollannissa virallisesti tunnustettu, eivätkä syntyneet muutamat pentueet ole olleet sikäläisen kennelliiton rekisteröimiä. Aivan viime vuosina Yhdysvaltoihin on viety useita koiria Englannista ja ainakin yksi koira jo sekä Ruotsista että Suomesta. Maassa on syntynyt muutamia pentueita, mutta rotu ei ole virallisesti tunnustettu.

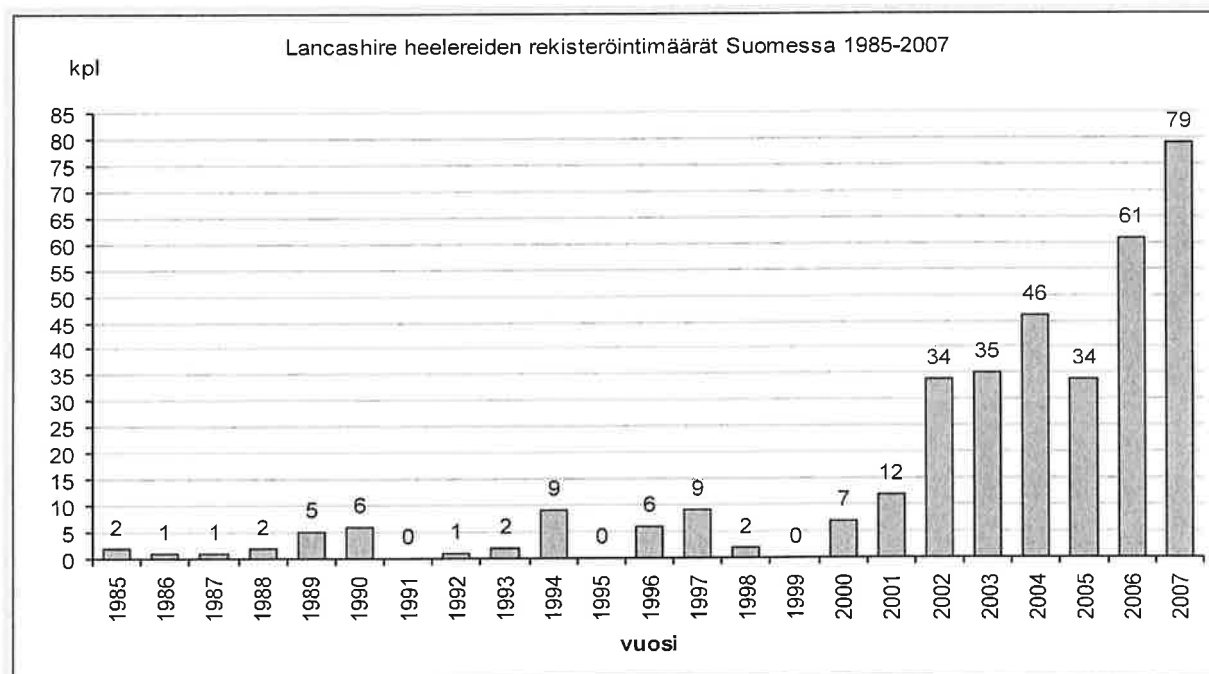
Myös muutamiiin muihin maihin on Englannista viety joitakin lancashire heelereitä.

4.2 Rodun kanta Suomessa

Suomessa ensimmäinen lancashire heeler, *Sandpits Black Mustard*, rekisteröitiin 1985. Vuoden 2007 loppuun mennessä Suomessa on rekisteröity yhteensä kaikkiaan 359 heeleriä, joista 80 on tuontikoiria. Ensimmäinen suomalainen pentue syntyi 26.1.1988 Catelluskenneliin. Vuoden 2007 loppuun mennessä pentueita on ollut 18 eri kasvattajalla yhteensä 58 ja niissä on syntynyt yhteensä 243 pentua.

Lancashire heelerien rekisteröinnit 1985-2007

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Synt.pennut	0	0	0	1	5	6	0	0	0	6	0	5
Tuontikoirat	2	1	1	1	0	0	0	1	2	3	0	1
Rekist. yht.	2	1	1	2	5	6	0	1	2	9	0	6
Pentueita kpl	0	0	0	1	1	1	0	0	0	2	0	2
Kasvattajia kpl	0	0	0	1	1	1	0	0	0	2	0	2
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Yht.
Synt. pennut	7	0	0	4	5	28	27	41	29	47	62	273
tuontikoirat	2	2	0	3	7	6	8	5	5	14	17	81
Rekist. yht.	9	2	0	7	12	34	35	46	34	61	79	354
Pentueita kpl	2	0	0	1	1	6	6	10	7	11	14	65
Kasvattajia kpl	2	0	0	1	1	6	4	8	6	8	11	21

4.2.1 Jalostuspohja ja -materiaali

Suomen ensimmäiset lancashire heelerit olivat tuonteja Englannista ja Ruotsista. Ennen vuotta 2000 tuotiin yhteensä 16 koiraa ja näistä koirista syntyi Suomessa 10 pentuetta, joissa oli yhteensä 30 pentua. Näistä ennen vuotta 2000 syntyneistä pennuista on jalostukseen edelleen päässyt vaikuttamaan vain yksi koira, Fin&NMV Eijatuun Victoria, jolla on yhdet pennut. Vuosina 2000 - 2005 Suomeen on tuotu Englannista ja Ruotsista yhteensä 34 heeleriä, pentuja on syntynyt tänä aikana 134. Useita 2000-luvulla meillä syntyneitä koiria on nuoresta iästä huolimatta ehditty käyttää myös jalostukseen.

Jalostusurokset jälkeläistilasto 1988 – 2007

Linssiluksaatio -kantajat merkitty keltaisella pohjalla
Linssiluksaatio – sairaut ja 0-koodilaiset punaisella tekstillä

UROS	synt. vuosi	pentueet	pentuja yht	toisessa polvessa	muuta huomioitavaa
MONGREL'S OUTLAW-OLIVER (Mongrel's Lazy-Leroy – Mongrel's Holy-Horticha)	1997	3	18	53	
TUMLEX MR IRWINDE (Hägerbos Isidor - Brynhult's Mimmi)	2001	3	18	0	
LAUSTEPH CLANCIE TRAQDEAN (Haelarbobs Barnes Wallis of Laust. - Laust. Waltzing Matilda)	2001	4	17	4	
MULLE (Mongrel's Lazy-Leroy – Cissu)	2000	3	15	27	
COLNESTAR PAPERBACK WRITER (Colnestar Federal Express - Colnestar JiveTalking)	2003	3	14	3	
SCAREX ISAC CHIC'S CLASSY (Mongrel's Classy Clay - Scarex Chic Madam)	1992	4	12	22	
LIMEBROOK'S AUTUMN HONOUR (Mongrel's Outlaw-Oliver - Mongrel's Running-Rosanne)	2001	4	12	4	
ANIMALCOMPANIETS CURRE COWBOY (Byrilstorps Timmy - Mog-Ur's Fru Elli)	2002	3	11	14	
QUEENDOGS CHEF (Mulle – Doddsline Ella)	2002	2	10	0	
COLNESTAR UP ON THE ROOF (Colnestar Federal Express - Colnestar JiveTalking)	2004	2	10	0	
BELLSMOND PAINTED BRAVE (Rosanyos Super Trooper At Bellsmond - Tapatina Witch Craft)	2005	2	10	1	HC-kantaja
HIGH FIVE'S ELVIS ELDORADO (Tojtas Pyr-Matcho – High Five's Ginny)	2005	2	9	0	HC-kantaja
BELLSMOND TOMAHAWK (Rosanyos Super Trooper At Bellsmond – Tapatina Amy Annabell)	2004	1	6	0	

MORFARS DAVID GARDENER (Byrilstorp's Timmy – Topolinos Ammy)	2005	1	6	0
RANTALAUKAN SIBELIUS (FOXTHYME HERBIE GOES DUTCH - Atomohi Kyisha)	2005	1	6	0
BONNEMIN'S KVARTS (Tumlex Mr Isaac – Moonglade's Double Blush)	2006	1	6	0
FOXTHYME HERBIE GOES DUTCH (Foxthyme Envoy - Foxthyme Chocolate Mousse)	2001	2	11	16
MC HEEL'S BRAD-P (Scarex Isac Chic's Classy – Perina)	2001	2	5	0
RINGHELLS XET THE HEELER (Ringhell's Sasso the Heeler - Ringhells Honey)	1995	1	5	2
QUEENDOGS DAVID RAYMOND (Mongrel's Outlaw-Oliver – Doddsline Ella)	2003	1	5	0
JAZZ HEY BARTENDER (Animalcompaniets Curre Cowboy – Mc Heel's B-B)	2004	1	5	0
BELLSMOND WARPAINT (Rosanyos Super Trooper At Bellsmond- Tapatina Witch Craft)	2005	1	4	0
BONNEMIN'S GNEJS (Tumlex Mr Isaac – Moonglade's Double Blush)	2006	1	4	0
MOONGLADE'S SON OF A LORD (Embages Lord Hotspur – Foxthyme Enigma)	2001	2	4	0
BYRILSTORP'S SOLO EDITION (Foxthyme Special Edition - Byrilstorp's Dream Cookie)	1998	1	4	3
STARDOGS SICKE 'N' KIS (Chollagem Wiffy Smiffy - Stardogs Hildur)	1993	1	4	15
SIMSON (Foxthyme Special Edition - Stardogs Hildur)	1995	1	4	3
SANDPITS CHARLOCK (Finneyhall Terragon of Sandpits – Sandpits Earthsmoke)	1987	1	6	0
TAPATINA ECO (Tapatina Beynon – Bellsmond Brown Sugar)	2005	1	3	0
STARDOGS VA'DU'VILL (Scarex Jon-Jon Charming Dog - Embages Rushon Rita)	1995	1	3	0
BOVENOP ZETOR THEHEELER (Colnestar Paperback Writer – Bovenop TheImatheheeler)	2005	1	3	0
BOVENOP ÅSKAR THEHEELER	2005	1	3	0

(Byrilstorp's Solo Edition – Bovenop
Vonnetheeeler)

TUULENSUUN TORPAN MUMMON
MUSTI

(Mongrel's Outlaw-Oliver – Mc Heel's
Amanda)

2003 1 3 0

BOVENOP TOBY THE HEELER

(Mulle – Doddsline Olga)

2002 1 2 0

TUMLEX MAC

Mumrik - Scarex Clever Cinderella

1997 1 3 0

FOXTHYME CUTHBERT IN TUMLEX

(Foxthyme Envoy - Foxthyme Chocolate
Mousse)

1991 1 2 0

MARMALADE'S AVALON

(Bellsmond Painted Brave – Rantalaukan
Harmonia)

2006 1 1 0

Jalostusnartut jälkeläistilasto 1988 – 2007

Linssiluksaatio -kantajat merkitty keltaisella pohjalla
Linssiluksaatio – sairaat ja 0-koodilaiset punaisella tekstillä

NARTTU	Synt. vuosi	pentueet	pentuja yht	toisessa polvessa	muuta huomi oitavaa	
1	ANIMALCOMPANIETS BOJAN COWGIRL (Embages Lord Hotspur - Mog-Ur's Fru Betty)	2001	3	21	4	
2	ATOMOHI KYISHA (Doddsline Lord at Swanndale - Swanndale Black Pearl at Atomohi)	1999	4	20	22	HC-kantaja
3	DODDSLINA ELLA (Doddsline Humpry the Tzar - Telpoolwyn Claret Lady of Doddsline)	2000	3	18	28	
4	PERINA (Embages Merry Marx - Ringhells Petit)	1997	4	18	39	
5	DODDSLINA OLGA (Doddsline Kristen - Doddsline Ellie)	2000	3	15	21	kuollut 2007
6	MC HEEL'S AMANDA (Stardogs Siken'N' Kiss - Perina)	2000	4	15	19	
7	KALO SUPER SHADOW (Stonebridge Ashley of Sandpit's - Acremead Biscuit of Kalo)	1985	3	13		
8	MC HEEL'S B-B (Scarex Isac Chic's Classy – Perina)	2001	2	11	14	
9	TUULENSUUN TORPAN MAKEE MELLI (Mongrel's Outlaw-Oliver – Mc Heel's Amanda)	2003	2	11		
10	HOTPOT LADY EVE (Doddsline Kristen - Telpoolwyn Itneen)	2002	3	10	4	kuollut 2007
11	RALLARROSENS MILOU (Chollagem Wiffy-Smiffy - Giss Dina)	1992	3	10	3	
12	BOVENOP XYLITOL HEELER (Mongrel's Outlaw-Oliver – Doddsline Olga)	2003	1	6		
13	RANTALAUKAN HARMONIA (Foxthyme Herbie Goes Dutch – Atomohi Kyisha)	2003	1	6	1	HC-kantaja
14	MC HEEL'S BRITTNEY (Scarex Isac Chic's Classy – Perina)	2001	2	6		
15	TAPATINA FELLIMY (Simosville Wild Rover – Tapatina Jenny Wren)	2006	1	6		
16	QUEENDOGS CINDY (Mulle – Doddsline Ella)	2002	2	6		
17	BOVENOP THELMATHEHEELER (Mulle - Doddsline Olga)	2002	1	5	3	
18	JAZZ HOOP-DEE-DOO (Animalcompaniets Curre Cowboy – Mc Heel's B-B)	2004	1	5		
19	RANTALAUKAN HERMIONE (Foxthyme Herbie Goes Dutch – Atomohi Kyisha)	2003	1	5		
20	BOVENOP XMAS HEELER	2003	1	5		

	(Mongrel's Outlaw-Oliver – Doddsline Olga)				
21	RANTALAUKAN HERBINA (Foxthyme Herbie Goes Dutch – Atomohi Kyisha)	2003	1	5	5
22	JAZZ HONKY TONK MOON (Animalcompaniets Curre Cowboy – Mc Heel's B-B)	2004	1	4	
23	MONGREL'S FAIRY-FABIOLA (The Niggard - Mongrel's Cutie-Cate)	1994	2	4	
24	BOVENOP VONNE THEHEELER (Limeebrooks Autumn Honour - Hotpot Lady Eve)	2003	1	4	3
25	COLNESTAR PLEASE PLEASE ME (Colnestar Federal Express – Colnestar Jive Talking)	2003	1	4	
26	TUULENSUUN TORPAN REKKU RAKAS (Mulle - McHeel's Amanda)	2002	1	4	
27	MC HEEL'S GERI-H (Lausteph Clacie Traqdean-Animalcompaniets Bojan Cowgirl)	2004	1	4	
28	QUEENDOGS DONNA (Mongrel's Outlaw-Oliver – Doddsline Ella)	2003	1	4	
29	COLNESTAR UP TOWN GIRL (Colnestar Federal Express – Colnestar Jive Talking)	2004	1	3	
30	TELPOOLWYN SHAKIRA (Hoscar Jack the Lad - Telpoolwyn Kiarisha)	2002	1	3	
31	QUEENDOGS DORIS (Mongrel's Outlaw-Oliver – Doddsline Ella)	2003	1	3	
32	LIMEBROOK'S SPRING SPELL (Tumlex Cobby Brown – Mongrel's Running-Rosanne)	2005	1	3	
33	EIJATUUN VICTORIA (Simson – Rallarrosens's Milou)	1997	1	3	
34	BOVENOP XCLUSIVE HEELER (Mongrel's Outlaw-Oliver – Doddsline Olga)	2003	1	3	
35	SANDPITS BLACK MUSTARD (Stonebridge Ashley of Sandpit's - Stillastar Box of Trix of Sandpit's)		2	3	
36	BOWANNE LOLLYPOP LIL (Caesar Summer Soltice At Bowanne – Bowanne Bobby Datzler)	2001	1	2	
37	MC HEEL'S CAT-Z (Ringhells Xet the Heeler – Perina)	2002	1	2	
38	HOTPOT HEAVEN LEE (Doddsline Kristen - Telpoolwyn Itneen)	2002	1	2	
39	TUULENSUUN TORPAN MORO METTE (Mongrel's Outlaw-Oliver – Mc Heel's Amanda)	2003	1	1	

Koiriemme lähisukulaisia tarkasteltaessa kannattaa huomioida erityisesti suuri linssiluksaatio-geenin kantajien määrä. Todellinen tilanne linssiluksaation suhteen koirissamme ja niiden lähisukulaisissa osoittautunee oheisia taulukoita synkemmäksi, koska

koirakantamme on vielä hyvin nuorta. Edellisten taulukoiden tiedot LL-kantajista ja sairaista koirista perustuvat Englannin ja Ruotsin yhdistysten julkaisemiin tai kansainvälisellä rodun keskustelupalstalla julkaistuihin tietoihin.

ISOISÄT	Linssiluksaatio -kantajat merkitty keltaisella pohjalla Linssiluksaatio – sairaat ja 0-koodilaiset punaisella tekstillä	jälkeläisiä 2.polvessa
Mongrel's Outlaw-Oliver	Mongrel's Lazy-Leroy – Mongrel's Holy-Horticha	53
Mongrel's Lazy-Leroy	Scarex Gem's Donovan - Mongrel's First Fiona	33
Doddsline Kristen	Doddsline Lord at Swanndale - Doddsline Lady Sarah	27
Mulle	Mongrel's Lazy-Leroy – Cissu	27
Embages Lord Hotspur	Foxglove Benjamin – Kenive Rose	24
Scarex Isac Chic'n Classy	Mongrel's Classy Clay - Scarex Chic Madam	22
Doddsline Lord at Swanndale	Doddsline Ben - Tapatina be Lucky at Doddsline	21
Rosanyos Super Trooper at Bellsmond	Bellsmond Nooker – Bellsmond Kiowa	20
Doddsline Hymphry the Tzar	Doddsline Just William - Doddsline Marcella	18
Hägerbos Isidor	Scarex Gem's Donovan - Stardog's Ticky Woo	18
Embages Merry Marx	Bowanne Bolshy Bert - Merry Meg of Embages	18
Colnestar Federal Express	Colnestar Dylan – Doddsline Delilah of Colnestar	17
Haelarbobs Barnes Wallis of Lausteph	Bellsmond Navajho - Haelarbobs Two Turtle Doves	17
Stonebridge Ashley of Sandpit's	Zen Second - Saxon Charlotte	16
Foxthyme Herbie Goes Dutch	Foxthyme Envoy - Foxthyme Chocolate Mousse	16
Stardogs Sicke'n'kis	Chollagem Wiffy Smiffy - <u>Stardogs Hildur</u>	15
Chollagem Wiffy Smiffy	Tushielaw Clyde - Roseadore Cherry Blossom	14
Animalcoppaniets Curren Cowboy	Byrilstorps Timmy - Mog-Ur's Fru Elli	14
Mongel's Classy Clay	Tushielaw Dougal at Nalu - Miss Ernie of Finneyhall	12
Byrilstorp's Timmy	Foxthyme Special Edition - Byrilstorps Waltzing Matilda	11
Foxthyme Envoy	Fredrick of Hoscarr - Delsteps Ana of Foxthyme	11
Acreamead Solo	Acreamead Minto - Acreamead Bambi	10
Tumlex Mr Isaac	Hägerbos Isidor - Brynhult's Mimmi	10
Tojtas Pyr-Matcho	Mumrik – Tojtas Smulans Pyret	9
Simonsville Wild Rover	Mongrel's Uncle-Unwin at Simonsvill – Simonsville Pepper Ann	6

Tapatina Witch Craft	Featwella Renegade - Tapatina Rum Truffle	14
Mc Heel's B-B	Scarex Isac Chic's Classy - Perina	14
Acreamead Biscuit of Kalo	Agreamead Bogey - Acreamead Gigi	13
Foxthyme Chocolate Mousse	Foxthyme Gromit - Foxthyme Buttons and Bows	13
Scarex Chic Madam	Chollagem Wiffy Smiffy - Winder Double Gem	12
Mc Heel's Amanda	Stardogs Siken'N' Kiss - Perina	19
Telpoolwyn Itneen	Shoeshine Boy of Patterjoe - Telpoolwyn Desert Shower	12
Mog-Ur's Fru Elli	Stardog's Sick'n'en - Ringhells Venus	11
Acreamed Buzz	Acreamed Bogey - Acreamed Gigi	10
Giss Dina	Tapatina Nippy Noo - Darling Marlene	10
Moonglade's Double Blush	Embages Lord Hotspur - Foxthyme Enigma	10
High Five's Ginny	Mongrel's Great-Giggolo - _Petit's-Pinnja	9
Mog-Ur's Fru Betty	Ringhells Uncas The Heeler - Mongrel's Gleamy-Glenda	7
Tapatina Jenny Wren	Tapatina Black Abbot - Tapatina Dream Baby	6
Topolinos Ammy	Mongrel's Handsome-Hank - Tumlex Miss Moya	6
Tapatina Amy Annabell	Delsteps Dylan - Tapatina Rum Truffle	6
Rantalaukan Herbina	Foxthyme Herbie Goes Dutch – Atomohi Kyisha	5
Animalcompaniets Bojan Cowgirl	Embages Lord Hotspur - Mog-Ur's Fru Betty	4
Hotpot Lady Eve	Doddsline Kristen - Telpoolwyn Itneen	4
Foxthyme Enigma	Foxthyme Tomsk - Delsteps Madonna Of Foxthyme	3
Bovenop Vonne Theheeler	Limeebrooks Autumn Honour - Hotpot Lady Eve	3
Rallarrosens Milou	Chollagem Wiffy-Smiffy - Giss Dina	3
Bovenop Thelmathcheeler	Mulle - Doddsline Olga	3
Bowanne Bobby Dazzler	Bowanne Bolshy Bert - Doddsline Dorothy At Bowanne	2
Bellsmond Brown Sugar	Rosanyos Super Trooper At Bellsmond - Tapatina Amy Annabell	2
Rantalaukan Harmonia	Foxthyme Herbie Goes Dutch – Atomohi Kyisha	1

Lancashire heelerien kasvatus alkoi Suomessa aktiivisesti 2000-luvulla. Vuosina 2003-2007 on rekisteröity yht. 211 pentua. Yleisen suosituksen mukaisesti yhdestä sukupolvesta, joksi tässä tapauksessa olemme laskeneet viitenä viimeisenä vuotena syntyneet pennut, tulisi yksittäisen koiran jälkeläismäärä olla enintään 5 %, joka heelerien kohdalla on n. 10 pentua.

Limebrook's Autumn Honour	Mongrel's Outlaw-Oliver - Mongrel's Running-Rosanne	4
Laysteph Clancie Traqdean	Haelarbobs Barnes Wallis of Laust. - Laust. Waltzing Matilda)	4
The Niggard	Doddsline Ben - Judy Of Kitt Green	4
Doddsline Kristen	Doddsline Lord at Swanndale – Doddsline Lady Sarah	4
Colnestar Paperback Writer	Colnestar Federal Express - Colnestar JiveTalking	3
Tumlex Cobby Brown	Foxthyme Cutbert in Tumlex – <u>Brynshults Mimmi</u>	3
Byrilstorp's Solo Edition	Foxthyme Special Edition – Byrilstorp's Dream Cockie	3
Simson	Foxthyme Special Edition - Stardogs Hildur	3
Caesar Summer Soltice at Bowanne	Papton's Top Secret at Bowanne – Bowanne Crystal Gail	2
Tapatina Beynon	Delsteps Dodge – Tapatina Witch Time	2
Ringhells Xet the Heeler	Ringhell's Sasso the Heeler - Ringhells Honey	2
Bellsmond Painted Brave	Rosanyos Super Trooper At Bellsmond - Tapatina Witch Craft	1

ISOÄIDIT	Linssiluksaatio -kantajat merkitty keltaisella pohjalla Linssiluksaatio – sairaat ja 0-koodilaiset punaisella tekstillä	jälkeläisiä 2.polvessa
Perina	Embages Merry Marx - Ringhells Petit	39
Doddsline Ella	Doddsline Humphry the Tzar - Telpoolwyn Claret Lady of Doddsline	28
Atomohi Kyisha	Doddsline Lord at Swanndale - Swanndale Black Pearl at Atomohi	22
Swanndale Black Pearl at Atomohi	Doddsline Rusty at Atomohi - Doddsline Tilly Mint at Swanndale	21
Doddsline Olga	Doddsline Kristen - Doddsline Ellie	21
Brynhult's Mimmi	Embages Merry Marx - Stardogs Hildur	18
Ringhells Petit	Stardogs Poor Paul - Giss C'est-Ca	18
Mongrells Holy-Horticha	The Niggard - Mongrel's Darling-Daisy	18
Telpoolwyn Claret Lady of Doddslineof Doddsline	Telpoolwyn Ashraf - Doddsline Tara	18
Colnestar Jive Talking	Lankeela Listen Here - Haelarbobs Beltane Of Colnestar	17
Lausteph Waltzing Matilda	Plaisance Peter Merle of Lausteph - Haelarbobs Mystic Megan of Lausteph	17
Cissu	Scarex Gem's Donovan - Mongel's First Fiona	15
Doddsline Ellie	Doddsline Cracer - Doddsline Monica	15
Mog-Ur's Fru Betty	Ringhell's Uncas the Heeler - Mongrel's Gleamy-Glenda	14

Jalostukseen tällä ajanjaksolla on käytetty yhteensä 30 urosta, joista 6:lla on jälkeläisiä enemmän kuin 7 kpl. Narttuja, joilla on pentuja tällä ajanjaksolla, on yhteensä 34 ja niistä 6:lla on jälkeläisiä enemmän kuin 10.

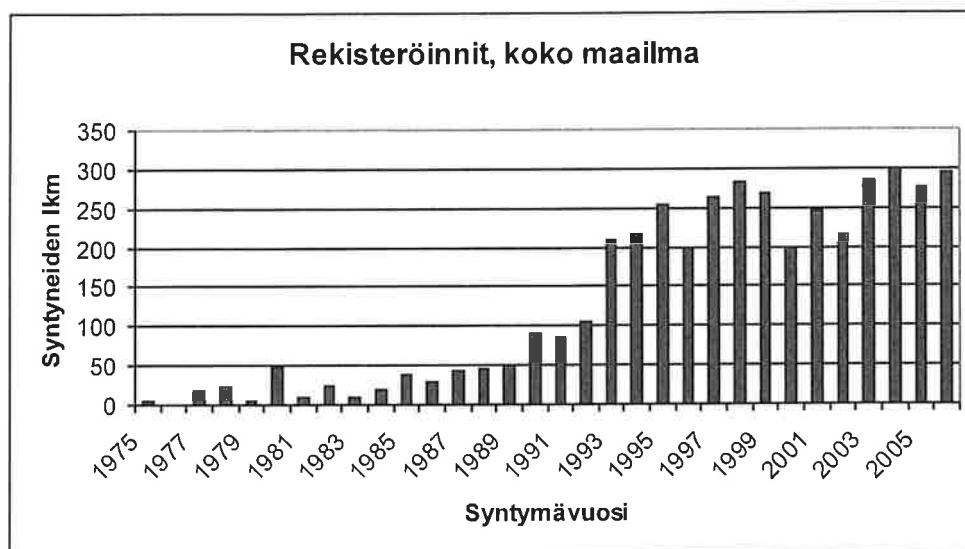
Suomessa 2003-2007 jalostukseen käytetyt urokset, joiden jälkeläismäärä on yli 5 % sukupolvesta (tunnetut LL-kantajat merkitty sinisellä)

Mongrel's Outlaw-Oliver	18 pentua / 8,7 %
Lausteph Clancie Traqdean	17 pentua / 8,3 %
Colnestar Paperback Writer	14 pentua / 6,8 %
Tumlex Mr Irvinde	13 pentua / 6,3 %
Limebrook's Autumn Honour	12 pentua / 5,8 %
Animalcompaniets Curre Cowboy	11 pentua / 5,3 %

Suomessa 2003-2007 jalostukseen käytetyt nartut, joiden jälkeläismäärä on yli 5 % sukupolvesta (tunnetut LL-kantajat merkitty sinisellä)

Animalcompaniets Bojan Cowgirl	21 pentua / 10,0 %
Atomohi Kyisha	15 pentua / 7,1 %
Doddsline Ella	12 pentua / 5,7 %
McHeel's Amanda	11 pentua / 5,2 %
McHeel's B-B	11 pentua / 5,2 %
Tuulensuun Torpan Makee Melli	11 pentua / 5,2 %

4.2.2 Tehollinen populaatiokoko

Rodun maailmanlaajuisesta tehollisen populaation pienuudesta johtuen koirien sukutaulut kaikkialla sisältävät pitkälti samoja koiria eri järjestyksessä. Nuoren rodun tyyppi on vakiinnutettu voimakkaalla linjallostuksella.

Tehollinen populaatiokoko (N_e) kuvaa rodun geneettistä monimuotoisuutta ja jalostuspohjan laajuutta. Koirapopulaation perinnölliseen monimuotoisuuteen vaikuttaa se, minkä verran ja minkä sukuisia yksilöitä jalostukseen käytetään. Yksittäisen jalostuskoiran perimä kannassa ei saisi muodostua kohtuuttoman suureksi. Jotta populaation geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana, tulisi jalostukseen käyttää mahdollisimman monia eri yksilöitä, sekä uroksia että narttuja, ja niitä tulisi käyttää jalostukseen mahdollisimman tasaisesti.

Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko on, sitä nopeammin rodusta häviää erilaisia geeniversioita. Tehollisen populaation tulisi minimissään olla n. 200 jalostuskoiraa. Tehollinen koko on suorassa yhteydessä sukusiitosasteen kasvunopeuteen: mitä pienempi tehollinen koko, sitä nopeammin rodun keskinäinen sukulaisuus lisääntyy ja sukusiitosaste kasvaa. Sama pätee myös toisin päin: mitä nopeampi sukusiitosasteen kasvunopeus, sitä pienempi tehollinen koko. Kummatkin saadaan suoraan laskettua toisistaan:

$$N_e = 1/(2 F)$$

ja

$$F = 1/(2N_e)$$

(F = sukusiitosasteen kasvunopeus sukupolvea kohden)

Tehollinen populaatiokoko voidaan arvioida myös jalostuskoirien lukumääristä. Muun muassa Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, Koiranet, käyttää tätä tapaa. Tämä antaa kuitenkin tehollisesta koosta yliarvion, koska käytettävä laskentakaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Sukusiitoksen perustuva kaava antaa totuudenmukaisempia tuloksia, mutta se toimii vain aineistoille, joissa

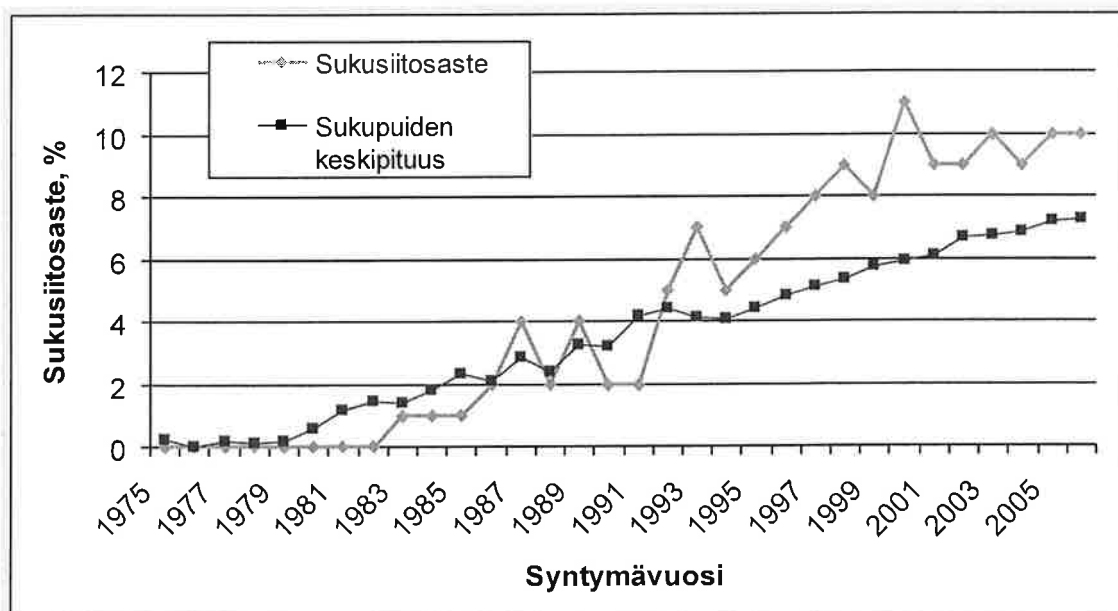
on tarpeeksi sukupolvia tuomaan esiin suljetun kannan ominaisuuden, nousevan sukusiitosasteen.

Lancashire heelerin keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste näyttää Koiranetistä katsottuna melko alhaiselta ja tehollinen koko suurelta. Koiranetin tietokannat eivät kuitenkaan sisällä kaikkia maailman heelereitä. Esimerkiksi tuontikoirille tallennetaan sukua vain kolme sukupolvea. Yksittäinen koira saattaa myös esiintyä tietokannassa monella eri rekisterinumerolla, mikä edelleen laskee rodun sukusiitosastetta alemmaksi kuin mitä se todellisuudessa on. Lisäksi sukusiitosasteiden laskentaan otetaan Koiranetissä kultakin koiralta mukaan vain 3-8 sukupolvea.

Koko kannan sukusiitosaste tulisi aina laskea kaiken mahdollisen koiramäärän mukaan. Kun mennään tarpeeksi kauas taaksepäin, löytyvät kaikkien koirien taustalta samat esi-isät, koska rotu on perustettu vain muutamista kantakoirista. Koko maailman rekisteröintejä tarkastelemalla saadaankin sukusiitosasteista totuudenmukaisempi kuva.

Maailmanlaajuisesta aineistosta laskettuna heelerin keskimääräinen sukusiitosaste on kasvanut (ja heterotsygotiaa hävinnyt) 1,7 prosenttiyksikköä sukupolvessa ollen nykyisin noin 10 % (Kuva 2). Koiranetin aineistosta laskettuna sukusiitosaste on noin 1 %.

Sukusiitosasteen kasvunopeuden perusteella heelerin maailmanlaajuinen tehollinen koko on 25-29, kun Koiranetin mukaan viimeisimmän suomalaisenkin sukupolven (2003-2006 rekisteröidyt) tehollinen koko on niinkin suuri kuin 57.

Kuva 2. Lancashire heelerin keskimääräiset vuosittaiset sukusiitosasteet sekä aineiston sukupuiden keskimääräinen pituus (Mäki 2007).

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry esittää, että koiralla saa pentujen rekisteröintihetkellä olla korkeintaan 20 jälkeläistä Suomessa. Viimeinen sallittu pentue

voidaan kuitenkin rekisteröidä kokonaan.

Tarvittaessa voidaan puoltaa poikkeuslupia jälkeläismäärän ylittämiseen vanhemmalle koiralle, jos se on rodun jalostuksen kannalta perusteltua.

Mäki K. 2007. Vain monimuotoisuus turvaa koirarodun terveen tulevaisuuden. *Koiramme* 12: 21-25.

4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet

Rotumääritelmä kuvaa heelerin aktiiviseksi työskentelijäksi, joka on iloinen ja omistajiinsa kiintynyt. Työtehtävissään heeler on ollut aivan uskomattoman monipuolinen.

Lancashire heeler on paimentanut pääasiassa nautoja, mutta myös lampaita ja kanoja. Heeler työskentelee eläimiä kintereisiin (heel) nopeasti puraisemalla ja haukkumalla. Heelerit auttoivat myös karjan kuljetuksessa kaupunkien teurastamoihin ja osoittivat työssään suurta älykkyyttä sekä yhteistyökykyä ohjaajiensa kanssa. Ne omasivat myös erinomaisen "karjavaiston" ymmärtäen ja ennakoiden karjan liikkeitä.

Köyhien maalaisten monitoimikoirina heelerit pitivät huolta myös maatilojen rottien ja hiirien sekä tuholintujen karkotuksesta. Tarpeen tullen heeleriä käytettiin myös apuna metsästyksessä erityisesti pienriistan, kuten kaniinien pyynnissä. Eräiden tietojen mukaan salametsästäjät käyttivät niitä jäniskoirina, jotka tarvittaessa saattoi piilottaa vaikka taskuun. Heelerit toimivat myös riistan jäljestäjinä ja olipa niistä toisinaan apua myös kalastuksessa matalassa vedessä.

Yhdessä tehtävistään heelerit avustivat kilpahevosten hoidossa pitäen niille seuraa karsinoissa. Heelerit tulevatkin hevosten kanssa toimeen erinomaisesti. Heelerit olivat myös yleisiä, tehokkaita pihavahteja ja erinomaisen palveluaittiita ja uskollisia seuralaisia.

Englannissa heelereitä käytetään edelleen myös niiden alkuperäisissä työtehtävissä, mutta häviävässä määrin. Parhaiten heeler voikin toteuttaa tänä päivänä itseään harrastuskoirana. Agility, tottelevaisuuskokeet ja erilaiset maasto- ja pelastuskoiralajit sopivat kaikki heelerille mainiosti. Englannissa agilyssä, tottelevaisuuskokeissa ja sikäläisissä palveluskoirakokeissa kilpailleita koiria löytyy alle 10. Ruotsin heelereistä agilyssä on kilpaillut noin kymmenen koira saavuttaen myös valionarvoja. Erilaisissa palvelus- ja tottelevaisuuskokeissa on kilpaillut yhteensä parikymmentä heeleriä ja saman verran niitä on osallistunut luonnekuvaukseen eli MH -testiin. Yksi heeler on Ruotsissa saavuttanut verijälkivalio-tittelin (Svensk viltspårchampion).

Tämän hetken aktiivinen lancashire heeler -kanta Suomessa on syntynyt pääasiassa vuoden 2000 jälkeen. Näissä nuorissa koirissa on jo useita, jotka kilpailevat tuloksellisesti agilyssä, myös 2. ja 3. luokissa. Palveluskoirien käyttäytymiskokeen eli BH -kokeen on suorittanut tähän mennessä neljä heeleriä, kahdella koiralla on suorituksia pelastuskoirakokeista, samoin kahdella koiralla koulutustunnukset tottelevaisuuskokeen alokasluokasta, yhdellä avoimesta luokasta ja yksi koira on koulutettu kuulokoiraksi. Useimmiten lancashire heeler hankitaan juuri harrastuskaveriksi.

Pääosa Suomen heelereistä vastaa luonteeltaan hyvin rotumääritelmän kuvausta. Heeler on yleensä hyvin sosiaalinen toisten koirien suhteen. Jonkin verran ihmisiin varautuneesti suhtautuvia koiria löytyy, eikä tämä ole toivottava ominaisuus. Vilkas ja usein terävä koira tulee myös sosiaalista huolellisesti. Suomesta, kuten muistakin maista, joissa rotua esiintyy, löytyy joitakin arkoja ja voimakkaasti stressaantuvia yksilöitä ja erityisesti näiden ominaisuuksien yleistymisen tulee estää.

4.3.1 Luonnetestit

Luonnetestattuja koiria on tähän mennessä yhdeksän, joista kahdeksan luonnetesti on hyväksytty pisteiden ollessa välillä 165 - 205 ja yksi koira on hylätty. Jatkossa toivotaan koiria luonnetestattavan niin runsaasti kuin mahdollista, jotta heeleriemme henkisistä ominaisuuksista saadaan mahdollisimman kattava kuva. Hyväksytty luonnetesti pyritään myös saamaan osaksi rodun valionarvovaatimuksia.

Lancashire heelerien luonnetestit vuoden 2007 loppuun mennessä

Suku-puoli	Toimintakyky	Terävyys	Puolustushalu	Taistelutahto	Hermorakenne	Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys	Laukausvarmuus	Tulos
uros	+2	+3	+3	+2	+1	+3	+3	+3	kokematon	205
narttu	+2	+3	+3	+3	+1	+3	+1	+3	varma	199
narttu	+2	+1	+1	+3	+1	+3	+1	+3	varma	195
narttu	+2	+3	+3	+2	+1	+3	+1	+3	varma	189
uros	+2	+3	+3	+3	+1	+1	+3	+3	varma	185
uros	+2	+3	+3	+3	+1	+1	+3	+3	varma	185
narttu	+2	+3	+1	+3	+1	+1	+3	+3	varma	183
narttu	+1	+1	+1	+3	+1	+3	+1	+3	kokematon	180
uros	+1	+1	+1	+3	+1	+3	+1	+3	varma	180
narttu	+1	+1	-1	+3	+1	+3	+1	+3	kokematon	178
uros	+2	+3	+3	+2	+1	+3	+1	+2a	varma	174
uros	+1	+1	+3	+2	+1	+3	+1	+3	varma	172
narttu	+1	+3	+1	+2	+1	+3	+1	+3	varma	172
narttu	+1	+1	+1	+2	+1	+3	+1	+3	varma	170
uros	+1	+1	+1	+2	+1	+3	+1	+3	kokematon	170
narttu	+1	+1	+1	+2	+1	+3	+1	+3	varma	170
uros	+1	+1	+1	+2	+1	+3	+1	+3	varma	170
uros	+1	+1	+3	+3	+1	+2	+1	+3	varma	167
narttu	+2	+1	+1	+3	+1	+1	+1	+3	varma	165
narttu	+2	+1	+1	+2	+1	+1	+1	+3	varma	155
uros	+1	+3	-3	+2	+1	+2	+1	+2a	varma	138
narttu	+1	+3	+3	+2	+1	+3	-2	+2b	varma	135
narttu	-1	+1	+1	-1	+1	+2	+1	+3	varma	95
narttu	+1	+1	+1	+2	-1	+3	+1	+2b	varma	85
narttu	+1	-2	+1	+2	+1	+3	-2	-1	varma	83
narttu	-1	+1	-1	-2	+1	+2	+1	+3	varma	83
uros	-1	+1	-1	-2	+1	+2	-2	+3	varma	59
narttu	-1	+1	-1	-2	-1	+2	+1	+2	altis	-2

Erityinen huomio tulee kiinnittää koirien toimintakykyyn, hermorakenteeseen ja luoksepäästävyteen. Jalostukseen **ei tule** käyttää koira, jolla on toimintakyvystä arviona -2, riittämätön tai -3, toimintakyvytön, tai jolla on hermorakenteesta arvio -2, hermostunut tai -3, erittäin hermostunut. Jalostuskoiran arvosana luoksepäästävydestä ei saa olla -1, selvästi pidättyväinen, -2, hyökkäävä tai -3, salakavala. Jalostuksessa tulee myös huomioida, että yhdistelmän molemmilla osapuolilla ei ole samoja negatiivisia ominaisuuksia.

4.3.2 Luonteen ongelmat

Heelerillä on ilmeikäs elekieli ja se pärjää yleensä hyvin toisten vilkkaiden koirien seurassa. Nuori heeleri käyttää vieraiden ihmisten kanssa yleensä kohteliasta ja rauhoittelevaa elekieltä. Mikäli omistaja ei ohjaa tilannetta, on riskinä, että koira oppii käyttämään uhka- ja karkotuseleitä keinona välttää paineen tunnetta, jolloin murisemalla tai näykkäisyllä saa uhkaavan tilanteen laukeamaan.

Heelerillä on usein taipumus vartioida reviiriään, mikä ilmenee herkkyytenä hälytyshaukkuun. Kohtuullinen pidättyväisyys omalla reviirillä on melko yleistä ja rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvää. Hyväluonteinen heeleri kykenee kuitenkin iloiseen tervehdykseen omistajan toivotettua vieraat tervetulleiksi. Epäluuloinen tai epävarma koira pyrkii karkottamaan tulijat näykkimällä. Koira tulee pennusta asti ohjata toimimaan

hyväksyttävällä tavalla suhteessa vieraisiin ihmisiin.

Muiden karjaa paimentavien koirien tapaan myös heelerin luonteeseen liittyy rohkeutta ja röyhkeyttä, jota tarvitaan kookkaan nautakarjan käsittelyyn. Voimakas luonne yhdistettynä vilkkauteen ja terävyyteen edellyttää koiran kunnollista kasvatusta ja koulutusta. Heeleri tarvitsee päivittäin sekä riittävästi liikuntaa että aivotyötä. Sen luonteen miellyttävät puolet pääsevät parhaiten oikeuksiinsa, kun koira saa purkaa toiminnantarpeensa järkevään työhön tai harrastamiseen.

Omanarvontuntoinen ja samalla herkkä koira saattaa vastustaa tomerasti hoitotoimenpiteitä, kuten kynsienleikkuuta, eläinlääkärin tai tuomarin koskettelua, mikäli sen annetaan itse siitä päättää. Pennusta pitäen johdonmukaisesti käsitelty ja opetettu koira esiintyy edukseen myös käsittelytilanteissa.

Heelereissä esiintyy joskus arkoja ja stressiherkkiä koiria, joille uudet tilanteet ja tuntemattomat ihmiset ovat pelottavia. Jos koiran on vaikeaa rentoutua ja tottua uusiin tilanteisiin ja sen stressinsietokyky on selvästi alentunut, se ei ole jalostukseen soveltuva yksilö. Joitakin heelereitä on jouduttu lopettamaan luonteen ongelmien vuoksi.

4.4 Terveys

Parhaimmillaan lancashire heeler on terve ja pitkäikäinen rotu. Se voi elää jopa yli 20 vuotta. Eniten terveydellisiä riskejä rodulle aiheutuu silmäsairauksista ja polvien virheellisestä rakenteesta.

4.4.1 PEVISA -ohjelmaan sisällytettävät sairaudet

4.4.1.1 Silmäsairaudet

Lancashire heelereiltä löytyy silmistä hyvin monenlaisia muutoksia, joista osalla ei ole merkitystä koiran näkökykyyn. Pahimmillaan löytyy myös vakavia sokeuttavia silmäsairauksia.

Suomessa 2000-luvulla rekisteröidyistä 135 pennusta 131 pennulle on tehty virallinen silmätarkastus pentuna. Yhteensä 47 pennulla (36 % tutkituista) on diagnosoissa jokin merkintä. Aikuisia koiria on tutkittu virallisesti vuosien 1994–2005 välisenä aikana 70, joista 28 koiralla (40 % tutkituista) diagnosoissa on jokin merkintä.

Vakavista silmäsairauksista heelerillä on tavattu ainakin **linssiluksaatiota (LL)**, jossa silmän mykiön ripustimet ovat epänormaalisti kehittyneet, rappeutuneet tai repeytyneet. Luksaatio voi olla primääri eli perinnöllinen, sekundääri eli jonkin muun silmäsairauden, esim. glaukooma, aiheuttama tai traumaattinen eli onnettomuuden seurausta. Primääri luksaatio tulee koiran molempiin silmiin useimmiten eri aikaan. Sairastumisen riski-ikä on noin 3 - 6 vuotta, jolloin koira on voitu jo käyttää jalostukseen. Linssiluksaatio periytyy resessiivisesti eli sairastuva koira on saanut geenin molemmilta vanhemmiltaan.

Rodun tyyppin vakiinnuttamisen ja voimakkaan linjalajostuksen myötä myös linssiluksaatiogeeni on levinnyt käytännössä koko kantaan. Englannissa on parhaillaan Animal Health Trustin toimesta käynnissä tutkimus linssiluksaation aiheuttavan geenin

löytämiseksi ja DNA-testin kehittämiseksi. Englannin heeleryhdistys on kerännyt verinäytteitä tätä tutkimusta varten ja myös Suomesta on toimitettu noin 130 heelerin veri- tai poskisolunäytteet kyseisen tutkimuksen käyttöön.

Suomessa on tavattu toistaiseksi kolme linssiluksaatio-tapausta, 1,5 % kaikista Suomessa rekisteröidyistä koirista. Yksi LL-koirista on ollut tuonti Englannista, yksi Ruotsista ja yksi on syntynyt Suomessa.

Hyvin tärkeää on huomioida silmätarkastuksissa havaittavat sairauden ensi oireet, kuten iiriksen epänormaali liike, värikalvovärähtely, retinan näkyminen luksoituneen linssin takaa, nesteytynyt lasiainen, joka työntyy silmän etukammioon rihmoina, lasiaisvuoto, uveiitti (silman keskikalvon tulehdus) tai glaukooma (etenkin linssin työnnyttyä etukammioon, anteriorinen luksaatio). Linssiluksaatio voi aiheuttaa myös silmän paineen nousua. Se on akuuttina hyvin tuskallinen ja vaatii nopeaa hoitoa.

Pääosa Suomen koirakannasta on vielä hyvin nuorta ja sairauden kannalta riski-ikä on edessä. Toistaiseksi vain reilu 10 % Suomessa rekisteröidyistä heelereistä on vähintään kerran silmätarkastettu aikuisena.

Linssiluksaatiotapauksia tunnetaan varmasti Englannista 83 (3,5 % noin 2000 koiran kannasta), Ruotsista 12 (1,5 % noin 900 koiran kannasta) ja Hollannista 2 (2 % noin 50 koiran kannasta).

Hollantilainen rodun harrastaja Dick Koster on laskenut linssiluksaation suhteen sairaiden koirien ja kantajien määräksi maailmanlaajuisesti 346 koiraa, mikä vastaisi noin 11,5 % koko maailman arvioidusta noin 3000 koiran kannasta. Dick Koster on myös arvioinut varsinaisen PLL sairastumisriskin olevan tällä hetkellä noin 4 %:lla kustakin ikäluokasta.

Collie eye anomalia eli CEA:ta esiintyy myös lancashire heelereillä. CEA:ssa on kolme eri vaikeusastetta: lievin ch/crd, coloboma ja vakavin ablaatio, joka aiheuttaa verkkokalvon irtoamisen ja koiran sokeutumisen. Lievimätkin asteet voidaan havaita silmätutkimuksessa 6 - 8 viikon ikäisillä pennuilla, myöhemmin pigmentti peittää ne. CEA:n aiheuttajina on todennäköisesti useampi eri geeni. Sairautta on tavattu heelereillä sekä Englannissa että Ruotsissa ja myös yhdellä koiralla Suomessa. CEA -geeni on paikallistettu ja geenitestin tekeminen koiralle on mahdollista. Heelereitä on testattu CEA -geenin suhteen toistaiseksi muutamia kymmeniä. Uusimpien tietojen mukaan on mahdollista, että testi paljastaa vain sairauden lievimmän asteen eli CH/CRD:n.

Harmaakaihi eli HC (katarakta) aiheuttaa linssin samentuman. Linssin läpinäkyvyys häviää osittain tai kokonaan ja koira sokeutuu. Muutokset alkavat eri roduilla linssin eri osista ja eri iässä. Samallakin rodulla voi olla useampia perinnöllisiä kaihimuotoja. Osa kaihimuodoista etenee verrattain vähän, mutta osa aiheuttaa merkittävää näön heikkenemistä ja jopa sokeutumisen. Erikseen on olemassa ns. vanhuusiänkaihi, joka on varsin normaali ilmiö ikääntyvillä koirilla. Ruotsissa on tavattu erityyppisiä kaihitapauksia yhteensä 15 (noin 2 % kannasta). Meillä on toistaiseksi diagnosoitu yksi tulkinnanvarainen ja yksi selvä HC-tapaus.

PRA on verkkokalvon etenevä surkastuma aineenvaihduntahäiriön seurauksena. Sairaana koiran näkökyky heikkenee asteittain. Ensi oireena on hämäräsokeus. PRA:n seurauksena voi

aiheutua myös linssin samentuminen ja harmaakaihin muodostus. PRA periytyy yleensä resessiivisesti, myös PRA-sairaudesta on useampia eri muotoja, jopa samalla rodulla. Suomessa on diagnosoitu yksi PRA -tapaus, joka ensi oireissaan ilmeni tarkemmin määrittelemättömänä verkkokalvolöydöksenä. Ruotsissa on diagnosoitu ainakin yksi varma PRA-tapaus.

Heelerien silmistä tehtyjä lievempiä löydöksiä ovat **PPM, PHTVL/PHPV ja RD**.

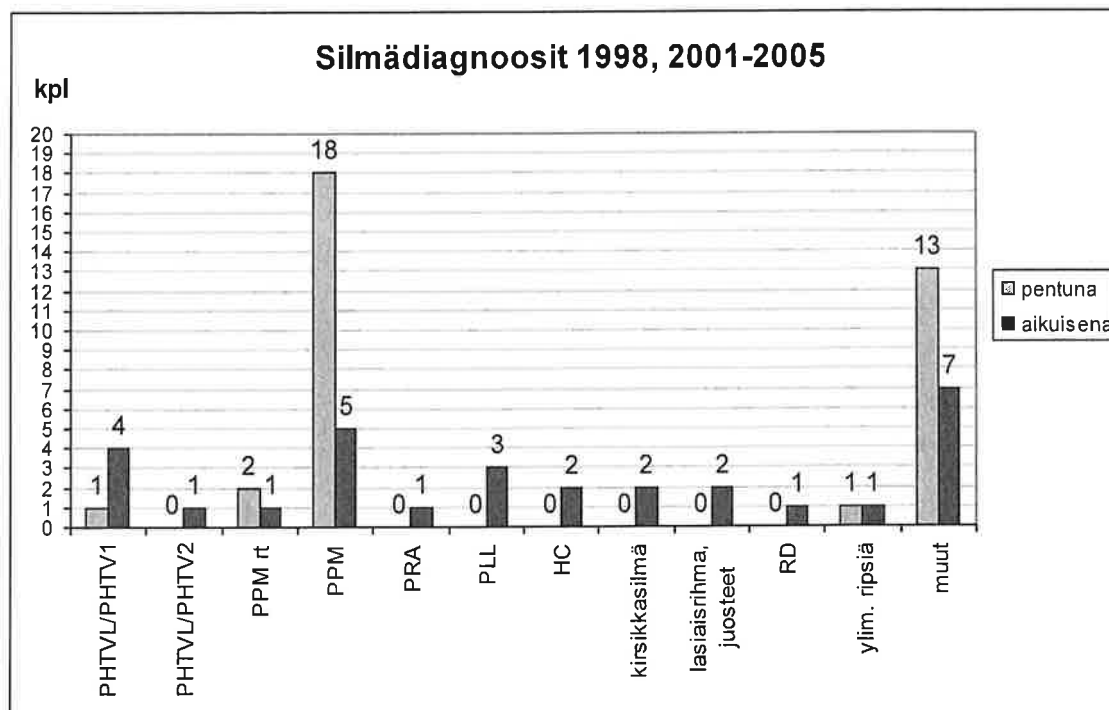
PPM on iiriksen ja värikalvon kehityshäiriö, jossa pupilliaukon avautuminen ei ole ollut täydellistä, vaan värikalvolta lähtee rihmoja linssiin, sarveiskalvoon tai toiseen kohtaan värikalvoa. Muutokset ovat yleensä lieviä eivätkä aiheuta oireita, mutta vakavimmillaan ne voivat todella haitata koiran näkökykyä. Jos pennulla havaitut PPM -muutokset eivät ole peittyneet näkyvistä yhden vuoden ikään mennessä, ne katsotaan perinnöllisiksi. PPM -löydöksiä on tehty niin Englannissa, kuin Ruotsissa. Meillä on vuoden 2005 loppuun mennessä on pentutarkastuksista tehty 27 löydöstä ja aikuistarkastuksissa 8 löydöstä.

PHTVL/PHPV:ssa linssin ja silmänpohjan välinen sikiökautinen verisuonisto ei ole normaalisti surkastunut. Jäljelle jääneiden verisuonijäänteiden laajuuden mukaan PHTVL jaetaan asteisiin: rajatapaus, jossa vähäisiä verisuonijäänteitä on vain toisessa silmässä sekä asteet 1 – 6, joissa vakavimmissa asteissa on jo kyse sokeutta ja kaihia aiheuttavista muutoksista. Suomessa on diagnosoitu aikuisilta koirilta yksi PHTVL rajatapaus, yksi 1-aste sekä yksi 2-asteen PHTVL. Pentujen silmätarkastuksissa PHTVL -muutokset ovat usein merkitty tulkinnanvaraisiksi ja osa muutoksista ei ole enää nähtävissä koiran aikuistuttua. Lopullinen lausunto tulee aina olla yli 6 kk:n ikäisestä koirasta.

RD on synnynnäinen verkkokalvon vajaakehitys, jossa esiintyy eriasteisia muutoksia. Lievät verkkokalvon poimut (MRD), joka ei haittaa koiran elämää, suuremman verkkokalvon alueen irtoaminen (GRD) tai kokonaan irronnut verkkokalvo (TRD). Muutokset voidaan todeta jo pennulla. Ei ole selvää onko kyseessä vain yksi sairauden aiheuttava geeni vai useampia. Rodusta on Suomessa tavattu yksi lievä RD tapaus.

Edellä mainittujen diagnoosien lisäksi ovat suomalaiset silmätarkastuseläinlääkärit merkinneet silmätutkimuslausuntoihin erilaisia muita mykiömuutoksia, sarveiskalvolöydöksiä ja verkkokalvolöydöksiä.

Silmätilasto, lancashire heelerien diagnoosit 1998, 2001-2005

Tutkimusajan-kohta	PHTVL / PHTV 1	PHTVL / PHTV 2	PPM rt	PPM	PRA	PLL	HC
pentutarkastus	1	0	2	18	0	0	0
aikuistarkastus	4	1	1	5	1	3	2
	Kirsikka-silmä	Lasiais-rihma, juosteet	RD	Ylimääräisiä ripsiä	Muut	Löydöksiä / tutkittuja	% tutkituista
pentutarkastus	0	0	0	1	13	35/125	28%
aikuistarkastus	2	2	1	1	7	30/79	38%

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry esittää, että lancashire heeler -pentujen rekisteröinnin ehtona on virallinen silmätarkastuslausunto molemmista vanhemmista. Lausunto saa astutushetkellä olla korkeintaan 6 kk vanha. Jos koiralla on diagnosoitu linssiluksaatio, PRA tai PHTVL/PHPV asteet 2 - 6 tai koira on linssiluksaatioseurannassa (0-koodi), ei kyseisen koiran jälkeläisiä rekisteröidä.

Rodun poikkeuksellisen suuren linssiluksaatoriskin vuoksi (LL-sairaiden koirien ja kantajien suuri osuus koiriemme lähisukulaisissa ja rodun sukutauluissa kaikkialla maailmassa), koiran silmätarkastuslausunnon voimassaoloaika esitetään poikkeuksellisen lyhyeksi, vain 6 kk.

4.4.1.2 Polvet

Lancashire heeler -rodulla esiintyy monien muiden pienien rotujen tapaan patellaluksaatiota eli polvilumpion sijoiltaan menoa. Vaiva on yhteydessä polvinivelen epämuotoiseen rakenteeseen. Suorat polvikulmaukset ja väärät raaja-asennot, kuten sisäänpäin tai ulospäin kääntyneet polvet sekä lyhytraajaisuus altistavat patellaluksaatiolle. Sairauden lievimmässä, 1-asteessa saadaan koiran polvilumpio painettua sivuun, mutta se palaa paikoilleen. 2-asteessa polvilumpio on yleensä luksoitunut siten, että se voidaan työntää paikoilleen, mutta

se ei ilman leikkausta pysy paikoillaan. Vaikeammassa, 3-asteessa, voi vielä auttaa leikkaushoito. 4-asteessa pentu voi jo syntyä viallisenä eikä paranemismahdollisuuksia juuri ole.

Patellaluksaatiota sairastavia koiria löytyy rodussa niin Englannista kuin Ruotsista ja tapauksia tiedetään myös Hollannista. Suomessa on toistaiseksi tiedossa kaksi 1-asteen diagnoosia, mutta tiedossa on myös kaksi vakavamman asteen diagnoosia, jotka ovat vaatineet leikkaushoidon, mutta nämä eivät näy tilastoissa. Huomioida kannattaa myös toistaiseksi polvien osalta tutkittujen aikuisten koirien pieni määrä.

Lancashire heelerien polviniveltilasto 1988-2007

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
1988	1	0	0	0	0	0
1989	5	0	0	0	0	0
1990	6	0	0	0	0	0
1991	0	0	0	0	0	0
1992	3	1	0	0	0	1
1993	5	0	0	0	0	0
1994	4	1	0	0	0	1

1995	5	1	0	0	0	1
1996	1	0	0	0	0	0
1997	9	1	0	0	0	1
1998	2	0	0	0	0	0
1999	2	0	0	0	0	0
2000	9	4	0	0	0	4
2001	15	8	1	0	0	9
2002	32	14	0	0	0	14
2003	45	24	2	0	0	26
2004	35	21	2	1	0	24
2005	41	16	1	0	0	17

2006	73	36	3	0	0	39
2007	61	1	0	0	0	1
Yhteensä	354	128	9	1	0	138

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry esittää, että lancashire heeler -pentujen rekisteröinnin ehtona on molempien vanhempien virallinen polvitutkimus.

4.4.2 Rodulla Suomessa todetut muut sairaudet ja viat

Luuston ongelmista tiedetään Suomessa yksi koira, jolla on etupolvessa rakenteellinen vika. Suomessa on kuvattu kolmen heelerin lonkat ja kaikilla on ollut tuloksena A eli terve.

Kivespuutteita esiintyy lancashire heeler -rodulla ja niitä on todettu myös Suomessa. Pentujen kivekset voivat liikkua vielä pitkään luovutusiän jälkeen ja on mahdollista, että vaikka pennun molemmat kivekset ovat paikallaan luovutushetkellä toinen tai molemmat jäävät kasvun edetessä näkymättömiin vatsaonteloon tai nivuskanavaan.

Heelereillä on Suomessa todettu usealla koiralla purentavirheitä ja hammaspuutoksia. Pahimmillaan on todettu samalla koiralla usean hampaan puuttuminen. Suomessa myös neljällä koiralla hampaiden kiille on epätäydellinen tai se puuttuu kokonaan. Nämä koirat ovat kaikki lähisukulaisia keskenään. Vaiva ei ole juuri tunnettu rodussa muissa maissa. Toistaiseksi Suomessa on kahdella lancashire heelerillä havaittu epilepsian kaltaisia kohtauksia, samankaltaisia oireita tiedetään olleen myös joillakin ulkomaisilla koirilla. Yhdellä suomalaisella lancashire heelerillä on diagnosoitu Addisonin tauti.

Urosten sukupuoliviettiin ja astumishalukkuuteen tulee kiinnittää huomiota. Tällä hetkellä kovin nuoria, vasta vuodenkin ikäisiä uroksia, on haluttu käyttää jalostukseen. Heelerin hitaan kehityksen huomioiden tämä on voinut olla koiran kehityksen kannalta liian hätäistä ja kaikki urokset eivät ole olleet kovin yhteistyöhaluisia.

4.4.3 Rodulla muissa maissa todetut sairaudet ja viat

Englannin klubin muutama vuosi sitten jäsenistönsä keskuudessa tekemässä terveystarkastuksessa, johon ilmoitettiin tietoja 87 koirasta, ilmeni koirilla silmien PPM, LL ja CEA -tapauksien sekä patellarluksaation lisäksi seuraavia vaivoja:

- kolmellatoista koiralla oli ongelmia tai herkkyyttä nielussa
- neljällä koiralla oli todettu sydämen sivuääniä

- kolmella koiralla oli todettu leukemia ja kahdella muu syöpä
- kahdella koiralla oli ilmennyt selkäongelmia ja yhdellä koiralla halvaus
- yhdellä koiralla reagointia rokotukseen
- yhdellä koiralla maksashuntti.

Vaikka kyselyssä saatiin tietoja vain pienestä osasta koiria, tulokset ovat suuntaa antavia.

4.5 Ulkomuoto

Kaikista Suomessa rekisteröidyistä 214 lancashire heeleristä vajaalla puolella, 100 koiralla, on vähintään yksi näyttelykäynti. Näistä koirista 65 on vastannut rotumääritelmää erinomaisesti ja palkittu sen mukaisella laatuarvostelulla.

Vaikka lancashire heeler on pieni, on se ennen kaikkea työkoira. Tämän tulee leimata niin sen ulkomuotoa kuin myös luonnetta.

Rotumääritelmä sanoo koirien yleisvaikutelmasta: pieni, vahva, vankkarakenteinen, valpas ja toimelias työkoira.

Heelerin ihannesäkäkorkeus on 30 cm uroksilla ja 25 cm nartuilla. Koirien koon ei tule kasvaa liian suureksi. Toisaalta liian pieni heeler ei ole kykenevä nautapaimen. Heelerin painoa rotumääritelmä ei anna, mutta ihannepaino vaihtelee 3 - 8 kilon välillä (6 - 17 lbs). Koiran mittasuhteet ovat 7/8:10 säästä hännäntyveen mitattuna. Rungon alla tulisi olla maavaraa lähes yhtä paljon kuin koiralla on rungossa syvyyttä. Rungon ei tule olla raskas, eikä jalkojen lyhyet tyngät. Rotumääritelmä kuvaa heelerin pieneksi, mutta vahvaksi. Koiralla täytyy olla kokonsa nähden varsin voimakas luusto.

Nähtävissä on ollut jokunen hyvin pieni, kevytluustoinen, hyvin lyhytraajainen tai erittäin raskasrunkoinen koira, näitä ominaisuuksia tulee välttää.

Heelerin etukäpälät ovat hieman ulospäin kääntyneet ja välikämmenet periksi antavat, mutta koiran liikkeiden tulee silti olla vapaat, ei kerivät. Hieman periksi antavat välikämmenet ovat sallineet koiralle nopeat suunnanvaihdot vauhdikkaassa paimennustyössä. Vaikka useimmilla koirilla etukäpälät ovat hieman ulospäin kääntyneet, välikämmenien liiallista pehmeyttä tulee ehdottomasti välttää. Koiran kyynärvarsien tulee olla suorat, käyriä kyynärvarsia tulee välttää, eikä niitä toistaiseksi ole nähty kuin aivan muutamalla koiralla.

Takajalkojen tulee olla takaa katsoen yhden suuntaiset sekä seistessä että liikkeessä. Niiden tulee olla myös riittävästi kulmautuneet ja kintereen tulee olla riittävän matala.

Koiran selän tulee olla mahdollisimman suora ja vahva. Rotumääritelmän mukaisen kiinteän ja vahvan selän suhteen esiintyy puutteita. Ne ovat useimmiten painaumia sään takana, harvemmin luisuja lantioita.

Heelerin pää on leveä kiila. Silmät ovat tummat keskikokoiset ja mantelin muotoiset, liian pienet tai liian suuret, ulkonevat silmät eivät ole toivottavat. Kuono ja kallo ovat yhtä pitkät ja pään linjat ovat yhdensuuntaiset. Kuonon tulee olla hyvin pyöristynyt ja alaleuan riittävän vahva. Heelerillä tulee olla vahvat leuat ja täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta.

Lancashire heelerin korvien tulee sijaita pään leveässä kiilassa. Korvat ovat täysin pystyssä tai eriasteisesti koholla (myös eriparisesti) varsinkin, kun koira on tarkkaavainen. Luppakorvat, jotka eivät kohoa lainkaan, ovat virhe. Heelerien korvat meillä ovat lähes poikkeuksetta täysin pystyssä, korvien monien eri asentojen ei tulisi kokonaan hävitä.

Pään suhteen puutteita kannassamme esiintyy eniten kuonon vahvuudessa, suipot kuonot ja heikot alaleuat eivät ole harvinaisia.

Heelerin häntä on ylös kiinnittynyt. Koiran ollessa tarkkaavainen ja liikkeessä häntä voi kaartua selän ylle, mutta ei kierry täydellisen pystykorvamaiseksi tiukaksi ympyräksi. Geneettisesti pienessä rodussa häntien asentoihin ei tulisi suhtautua kovin jyrkästi.

Uroksella tulee olla kaksi täydellisesti laskeutunutta kivistä.

Turkin ihannepituus vastaa suurin piirtein hammasharjan harjaksia, mutta turkin pituus ja vahvuus vaihtelevat hieman vuodenaikojen mukaan. Koiralla voi olla hieman pidempi harja niskassa ja myös pidemmät housukarvat takaraajoissa. Myös alusvillan määrä ja vahvuus vaihtelevat. Turkin väri on kiiltävän musta tai maksanuskea, mahdollisimman rikkaan punaisilla värimerkeillä (black & tan tai liver & tan). Värimerkit ovat kuonossa, pilkut poskissa ja usein silmien yläpuolella, takaraajoissa polvista alaspäin, takaraajojen sisäpuolella, hännän alapuolella ja hyvin usein korvien sisäpinnalla, vaikka rotumääritelmä ei tätä mainitsekaan. Värimerkit voivat haalistua iän myötä. Mustat peukalomerkit kypälissä löytyvät monelta koiralta, mutta eivät ole välttämättömät. Vain pieni valkoinen pilkku rinnassa sallitaan, muualla valkoinen väri on virhe.

Väriytyksen ja turkin suhteen suurimmat puutteet ovat vaaleat tan-merkit. Suomessakin on syntynyt useita hyvin pitkäkarvaisia heelereitä, merkinä rodun nuoresta iästä.

5 YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Kun rodun viiden viimeisen vuoden yhteenlaskettu rekisteröintimäärä on 50 yksilöä, on rodulle laadittava jalostuksen tavoiteohjelma. Lancashire heelerin viiden vuoden yhteenlasketut rekisteröinnit ylittivät 50 yksilöä ensimmäisen kerran vuonna 2002. Tämä on lancashire heelerin ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma, joka tulee olemaan voimassa ajalla 1.1.2007-31.12.2011.

6 RODUN JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOIMINTASUUNNITELMA NIIDEN TOTEUTTAMISEKSI

Lancashire heeler -rotu pyritään säilyttämään elinvoimaisena ja geneettisesti mahdollisimman laajana. Rodun koirien elinkyvyn ja elämän laadun alenemista aiheuttavien sairauksien lisääntyminen pyritään estämään. Rodun tule pysyä luonteeltaan ja ulkomuodoltaan alkuperäiseen tehtävänsä soveltuvana.

6.1 Näkemys rodun tulevaisuudesta

Maailmanlaajuisella yhteistyöllä pyritään säilyttämään lancashire heeler elinkelpoisena rotuna, jolla on riittävä populaatio ja populaatiossa myös niin suuri geneettinen vaihtelu kuin mahdollista.

Perinnöllisten sairauksien kurissa pitämiseksi kannattaa huomioida erityisesti LL-kantajien suuri asema heelerien sukutauluissa.

Rodun luonteen tulee säilyä yhteiskuntakelpoisena ja työkykyisenä. Vaikka rodun alkuperäinen työkäyttö on Britanniassa vähenemässä, on erityisesti Pohjoismaissa voimistumassa kiinnostus rotuun harrastuskoirana niin agilityssä, tottelevaisuuskokeissa kuin pelastuskoirana. Nämä näkymät asettavat suuren haasteen koirien luonteen suhteen.

Lancashire heelerien tulee pysyä ulkomuodoltaan tyypillisenä ja alkuperäisiin tehtäviinsä tarkoituksenmukaisena. Koirakannan ulkomuodon monimuotoisuuden rotumääritelmän rajoissa tulee suhtautua sallivasti.

6.2 Rotuyhdistyksen toimintasuunnitelma

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry tukee rodun elinvoimaisena säilyttämistä, geneettisen monimuotoisuuden vaalimista, rodun vakavien sairauksien hallinnassa pitämistä, yhteiskuntakelpoisen ja työkykyisen luonteen säilyttämistä ja koirien ulkomuodon pysymistä tehtäviinsä tarkoituksenmukaisena.

Tavoitteena on tukea rodun kasvattajien suunnitelmallisuutta ja huolellista harkintaa koirien terveydellisten riskien hallitsemiseksi ja populaation geneettisen monimuotoisuuden ylläpitämiseksi.

Käytännön keinoja:

- rodun populaation kehityksen, sairauksien sekä luonnetilanteen seuraaminen ja analysoiminen sekä tilanteesta tiedottaminen jäsenistölle ja rodusta kiinnostuneille
- kasvattajien perehdyttäminen ja neuvonta
- koiranomistajien rotuun perehdyttäminen
- terveys- ja kuolinsyykyselyjen sekä jalostustarkastuksien tekeminen
- tiedotus ja koulutus ulkomuototuomareille Suomen Seurakoirayhdistyksen (SSKY:n) tuomarikoulutuksen kautta
- jalostuksen tavoiteohjelman toteuttaminen ja seuranta.

Pitkän aikavälin toimintasuunnitelma:

- jalostukseen käytettävien koirien jälkeläismääriä rajoittamalla pyritään tukemaan populaation mahdollisimman laajaa geenipohjaa
- jalostusyhdistelmässä tulee pyrkiä minimoimaan linjasiitos
- DNA-testejä hyödynnetään LL ja CEA -kantajien tunnistamiseksi
- rodunomaisen luonteen tunteminen koiranomistajien ja kasvattajien keskuudessa (luonneprofiili)
- luonnetestien ja jalostustarkastuksien järjestäminen ja niihin osallistumiseen kannustaminen
- jalostuspäivien järjestäminen vuosittain
- koiranomistajien opastus tapaamisissa, teemapäivillä ja leireillä

- ulkomuototuomarien perehdyttäminen.

Lyhyen aikavälin toimintasuunnitelma: lihavoidut kohdat pentujen rekisteröinnin ehtoina:

- **asetetaan koiran jälkeläisrajoitus: enintään 20 jälkeläistä/koira**
- urosten määrän suhteessa narttuihin tulee olla mahdollisimman suuri
- koirien jalostuskäytön, erityisesti urosten, painottuminen mieluiten yli 5 vuoden ikään, yli 7-vuotiaalle koiralle voidaan puoltaa poikkeuslupaa ylittää jälkeläismäärä rajoitus, mikäli sen jälkeläisissä ei ole tavattu LL-sairaita tai tunnettuja LL-kantajia
- rekisteröintien mahdollisimman tasainen kehitys ja koirakannan vakaana pitäminen
- uusintayhdistelmiä ei ehdottomasti tehdä; uroksen partnereiden ei tule olla sisaruksia.
- esi-isien lukumäärän sukutaulussa tulee olla mahdollisimman suuri; yhdistelmien sukusiitosaste tulee aina olla alle 6,25 % laskettuna 5-sukupolvella
- **silmätutkimus on pentujen rekisteröinnin ehtona; linssiluksaatiota, PRA:ta tai PHTVL/PHPV asteita 2 - 6 sairastavien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä**
- anotaan HC:n lisäämistä PEVISA:an
- järjestelmällinen DNA-testaus jalostuskorille linssiluksaation kantajien ja sairaiden koirien tunnistamiseksi ennen jalostuskäyttöä, kun testi on käytettävissä
- kaikkien syntyvien pentujen silmätarkastus CEA -koirien tunnistamiseksi.
- mikäli koiran pentueessa on havaittu pentutarkastuksessa CEA:ta, tulisi sen kumppanina uudelleen paritettaessa käyttää koira, joka on DNA-testattu CEA:n suhteen terveeksi
- **polvitutkimus on pakollinen**
- jos koiralla patellaluksaation asteet 2 - 4, sitä ei tule käyttää jalostukseen. Jos suinkin mahdollista, tulisi koira, jolla on patellaluksaation aste 1, parittaa vain terveen kumppanin kanssa
- jalostukseen käytettävien koirien tulee olla luonteeltaan tasapainoisia ja omata hyvä hermorakenne ja toimintakyky. Arkoja koiria ei tule käyttää jalostukseen.
- jalostukseen käytettävällä koiralla tulee mielellään olla ainakin yksi virallinen näyttelytulos tai jalostustarkastuksesta saatu arvio sen ulkomuodosta
- rakenteeltaan koirien tulee olla työkykyisiä ja rotutyypillisiä ja rakenteellisia ylilyöntejä on vältettävä.

6.3 Uhat ja mahdollisuudet

Vahvuudet:

- koirakannassa on vielä ulkomuodollista moninaisuutta, mikä kertoo geneettisestä monimuotoisuudesta
- jalostuksen ulkopuolelle ei saa rajata ulkomuodon yksityiskohdissa poikkeavia, mutta rakenteeltaan ja luonteeltaan tarkoituksenmukaisia ja terveitä yksilöitä
- Suomessa ei toistaiseksi ole jalostusmatadoreja
- odotettavissa on rodun yleistymisen, mutta jalostuksen tavoiteohjelman toteuttamisen myötä se toivotaan tapahtuvan hallitusti ja rotua hyödyttäen
- kiinnostus rotuun harrastuskoirana edesauttaa rakenteen ja luonteen vaalimista työkykyisenä.

Heikkoudet:

- rodun geenipohja on pieni koko maailmassa
- LL -kantajien ja sairaiden koirien määrä on suuri maailmanlaajuisesti
- Suomen nuoren koirakannan ikääntymisen myötä terveydelliset ongelmat tulevat esiin
- eri linjojen vähäisyys rodussa ja vaikeudet löytää edes tuontikoiria, joissa olisi riittävä

- geneettistä vaihtelua
- luonteen ongelmien mahdollinen yleistymisen, stressinsietokyvyn puute, huono hermorakenne, arkuus

Mahdollisuudet:

- geenitestit LL ja CEA -sairaiden koirien ja kantajien toteamiseksi
- ulkomailta saatavilla olevan terveystiedon hyödyntäminen
- avoin tiedotus ja kaikkialla yhteinen huoli rodun tulevaisuudesta
- kannan lisääntymisen myötä parhaimmillaan myös geenipoolin laajeneminen
- rodun monipuolisuus ja kyvyt harrastuskoirana.
- pyrkimys saada tavalla tai toisella alkuperämaan rekisteröimättömiä koiria jalostuskäyttöön, mahdollinen rotukirjojen avaaminen uudelleen Englannissa, mahdollisuus poikkeusluvilla astuttaa suomalaisia narttuja rekisteröimättömillä englantilaisilla uroksilla

Uhat:

- rodun pieni geenipohja ja tehollinen populaatiokoko koko maailmassa
- tuleva muutotilana harkitsemattoman kasvatuksen lisääntyminen
- LL -kantajien ja sairaiden koirien niin suuri määrä, että terveiden koirien kasvatus ei enää mahdollista
- mahdollinen muiden sairauksien yleistymisen keskittyessä pelkästään silmänsairauksien vastustamiseen
- luonteen ongelmat ja niiden yleistymisen
- tuontikoirien hankinta ja käyttö geenipohjaa laajentamattomasti
- rakenteen ylilyönnit: mm. liika massiivisuus, liika hentous, liian lyhyet tai käyrät raajat, jotka tekevät koirista kykenemättömiä alkuperäisiin tehtäviinsä

6.4 Varautuminen ongelmiin

Geenipohjan pieneneminen:

Syy: rotu perustuu vain muutamiin kantakoiriin ja tyyppi on vakiinnutettu hyvin voimakkaalla linjalajalostuksella; populaatio maailmassa on vain noin 4000 rekisteröityä koira.

Varautuminen: mahdollisimman monien eri koirien käyttö jalostukseen, pyrkimys saamaan myös alkuperämaan rekisteröimättömiä koiria jalostuskäytön piiriin, pyrkimys saada poikkeuslupia rekisteröimättömien koirien jalostuskäyttöön, vaikuttaminen Englannin rotuyhdistykseen rotukirjojen uudelleen avaamiseksi.

Miten vältetään: jälkeläisrajoitus rekisteröinnin ehdoksi eli enintään 20 jälkeläistä/koira, uusintayhdistelmien välttäminen, mahdollisimman vähäinen linjasiitos.

Toteutuessaan merkitsee: sukusiitosasteen kohoamiseen liittyvät haitat, kuten lisääntymishäiriöt ja jo tunnetut tai vielä tuntemattomat sairaudet, yleistyvät.

Sairauksien yleistymisen:

Syy: rodun tyyppi on vakiinnutettu hyvin voimakkaalla linjalajalostuksella ja tehollinen populaatio on hyvin pieni.

Varautuminen: linjalajalostuksen minimointi ja yksittäisten koirien jalostuskäytön rajoitus, uusintayhdistelmien välttäminen, tuontikoirien paritus mahdollisimman erisukuisten partnerien kanssa, erityisesti urosten jalostuskäytön painottuminen mahdollisuuksien mukaan yli 5 vuoden ikään.

Miten vältetään: virallinen silmätutkimus rekisteröinnin ehdoksi; LL, PRA ja vakavampia PHTVL -asteita sairastavien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä; virallinen polvitutkimus rekisteröinnin ehdoksi; DNA-tutkimus LL -kantajien tunnistamiseksi, kun testi käytössä; pentujen silmätarkastukset, DNA-tutkimuksen hyödyntäminen CEA -pentujen vanhempia mahdollisesti uudestaan paritettaessa; muiden sairauksien osalta terveys- ja kuolinsyykyselyt sekä muu mahdollinen seuranta.

Toteutuessaan merkitsee: sairauksien hallitsematon leviäminen, jolloin terveiden koirien kasvattaminen on mahdotonta.

Luonneongelmien yleistyminen

Syy: hyvää hermorakennetta, stressinsietokykyä ja työkykyistä luonnetta ei huomioida jalostusvalinnoissa; pentujen suuren kysynnän vuoksi jalostukseen käytetään myös luonteeltaan kelvottomia koiria.

Varautuminen: arkojen, vihaisten, huonon hermorakenteen omaavien ja stressitilanteista palautumattomien koirien välttäminen jalostuksessa; kasvattajien harkinta jalostuskoirien valinnassa; koirien osallistuminen harrastuksiin ja tuloksetekokyky niissä

Miten vältetään: koiranomistajien ja kasvattajien tiedot ja taidot rodun oikean luonteen ja käsittelyn suhteen; koiranomistajien kannustaminen koulutukseen, kilpailuihin ja luonnetesteihin; jalostustarkastukset.

Toteutuessaan merkitsee: rotu ei enää sovellu työ- eikä harrastuskäyttöön.

Rakenteen ylilyönnit

Syy: työkäytön vähäisyys, harrastamattomuus, näyttelytoiminnan korostuneisuus.

Varautuminen: liian massiivisten, hyvin lyhyt- ja käyräjalkaisten, liian pitkäselkäisten, hyvin huonosti kulmautuneiden, kääpiökoiramaisten tai liian hentojen koirien välttäminen jalostuksessa.

Miten vältetään: mahdollisimman monien koirien osallistuminen harrastuksiin sekä tuloksetekokyky ja kestävyys niissä; koiranomistajien ja kasvattajien rotutuntemuksen kohottaminen, ulkomuototuomarien perehdyttäminen.

Toteutuessaan merkitsee: rakenteelliset ongelmat yleistyvät, rotu ei enää sovellu työ eikä harrastuskäyttöön.

6.5 Toimintasuunnitelma jalostuksen tavoiteohjelman toteuttamiseksi

Jalostuksen tavoiteohjelman (JTO) toteuttamiseksi on laadittu seuraava toimintasuunnitelma:

- rodun populaation, sairauksien ja luonnetilanteen kehityksen seuranta ja analysointi sekä tiedotus jäsenlehdessä ja internetsivuilla www.lancashireheeler.fi/ jatkuvasti
- kasvattajien perehdyttäminen ja neuvonta henkilökohtaisesti sekä vuosittaisilla jalostuspäivillä, jalostusneuvojien kouluttaminen
- opastus ja yhteistoiminta silmätarkastuksiin liittyen, yhdistyksen omat joukkotarkastukset
- tiedotus, opastus ja yhteistoiminta DNA-testeihin liittyen; CEA -testi heti, PLL -testi sen tultua käyttöön
- vähintään yhden heelerien terveys- ja kuolinsyykyselyn suorittaminen omistajien keskuudessa kaudella 2006 - 2011
- koiranomistajien harrastusaktiivisuuden ja lajituntemuksen edistäminen
- koiranomistajien innostaminen luonnetesteihin; kaudella 2006 - 2011 järjestetään ainakin kaksi yhdistyksen omaa luonnetestiä
- ulkomuototuomarikokelaiden ja ulkomuototuomareiden koulutus ja perehdyttäminen SSKY:n tuomarikoulutuksen yhteydessä sekä kirjallisen materiaalin jakaminen jo

- oikeudet omaaville I-ryhmän tuomareille, rodun saaminen kollegioroduksi
- rodun PEVISA-ohjelma 1.1.2007 alkaen
- kasvattajasitoumus

6.6 Jalostustoimikunta

Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry:n hallitus nimittää yhdistyksen jalostustoimikunnan, jonka toimikausi on kolme vuotta. Jalostustoimikunnan jäsenten tulee olla kiinnostuneita rodusta, omata riittävät tiedot genetiikasta sekä rodun perinnöllisistä sairauksista, mieluiten myös ainakin jonkun jäsenistä tulee omata kokemusta rodun kasvattamisesta. Tarvittaessa voi kutsua avukseen ulkopuolisia asiantuntijajäseniä.

Jalostustoimikunta seuraa rodun geenipohjan laajuutta, rodulla esiintyviä sairauksia ja jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista sekä tiedottaa näiden asioiden kehityksestä jäsenistölle sekä toimii vähintään kerran vuodessa pidettävien jalostuspäivien kokoonkutsujana. Liitteenä on jalostustoimikunnan toimintaperiaate.

Vuosittaisilla jalostuspäivillä jaetaan tietoa rodun ajankohtaisista kysymyksistä ja päätetään yhdessä toiminnan suuntaviivoista. Rodulle koulutetaan jalostusneuvoja/-neuvoja jakamaan puolueetonta jalostusneuvontaa ja tietoa rodun perinnöllisistä sairauksista, neuvojat voivat kuulua jalostustoimikuntaan tai toimia sen rinnalla.

Yhdistyksen hallitus nimittää tarvittaessa rodun pentuvälittäjän jalostustoimikunnan aloitteesta.

Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry ja sen jalostustoimikunta toimivat Suomen seurakoirayhdistyksen alaisuudessa. Rotuun ja sen jalostukseen liittyvistä asioista, esim. rekisteröintien poikkeusluvista, antaa aina lausunnon Suomen Seurakoirayhdistys ja lopullisen päätöksen tekee Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta.

6.7 Kasvattajan vastuu

Kasvattajan tulee toimia hyvän kenneltavan mukaisesti. Hänen tulee olla Suomen Kennelliiton sekä Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry:n jäsen ja hänen tulee olla allekirjoittanut Suomen Kennelliiton sekä Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry:n kasvattajasitoumukset. Pentuja myydessään hänen tulee käyttää Suomen Kennelliiton lomakkeita.

Kasvattaja on yksin vastuussa kasvattamistaan pennuista. Kasvattajan tulee huomioida voimassa oleva rodun PEVISA -ohjelma ja noudattaa jalostuskoirien valinnassa muulta osin tämän ohjelman suosituksia. Hänen tulee poistaa jalostuksesta koira, joka on periyttänyt merkittävästi jotain sairautta tai virhettä. Kasvattajan tulee olla rehellinen omassa kasvatustyössään ja hänen tulee kunnioittaa muiden kasvattajien työtä.

Kasvattajan työ on suunnitelmallista ja se tukee sekä koirakannan pysymistä terveenä että populaation pysymistä laajana. Kasvattajan tulee seurata pentujen kehitystä ja tarvittaessa neuvoa ja opastaa omistajia heidän ongelmissaan.

Pentua luovuttaessaan kasvattaja luovuttaa ostajalle rekisteritodistuksen sekä kirjalliset hoito-

ja ruokintaohjeet. Kauppakirjan yhteyteen tulee liittää tietoa rodun perinnöllisistä sairauksista, niiden merkityksestä, kyseisen pennun todennäköisyydestä sairastua ja sairastumisen aiheuttamista toimenpiteistä ja niistä mahdollisesti aiheutuvista kustannuksista.

6.8 Uroksen omistajan vastuu

Uroksen omistajalla on aina päätösvalta uroksen käytöstä. Uroksen omistajan tulee huomioida rodun PEVISA -ohjelma ja sen suositukset urosta jalostukseen antaessaan. Urosta ei tulisi antaa huonokuntoiselle tai luonteeltaan epätyypilliselle nartulle. Uros tulee poistaa jalostuksesta, jos se periyttää merkittävästi jotain virhettä tai sairautta.

7 TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Yhdistyksen jalostustoimikunta analysoi rodusta kertyvän tiedon vuosittain. Tavoiteohjelman toteutuminen selvitetään vuosittain yhdistyksen toimintakertomukseen sisällytettävässä jalostustoimikunnan osiossa. Tarvittaessa jalostuksen tavoiteohjelmaa ja muita rodun jalostukseen liittyviä kysymyksiä voidaan käsitellä yhdistyksen ylimääräisessä vuosikokouksessa tai jalostuspäivillä. Rodun tavoiteohjelma tarkistetaan 5 vuoden välein.

8 LÄHTEET

Lancashire heeler, rotumääritelmä, SKL-FKK 30.10.2004
The Lancashire Heeler, first & second books, by Kathie Kidd & Eeva-Maija Lehtinen
The Lancashire Heeler Club, silver jubilee handbook, editors Enid & Samantha Lord
Heeler harrastajat / Heeler artikkelit, luonne, Irmeli Sinkkonen

9 LIITTEET

Lancashire Heeler, rotumääritelmä, SKL-FKK 30.10.2004
Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry:n jalostustoimikunnan toimintaperiaate
Suomen Lancashire Heeler –yhdistys ry:n kasvattajasitoumus